

Brüsszel, 2024. október 31.
(OR. en)

15112/24

ELARG 153
COWEB 168
COEST 597

FEDŐLAP

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2024. október 31.
Címzett:	Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2024) 690 final
Tárgy:	A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK 2024. évi közlemény az EU bővítési politikájáról

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a következő dokumentumot: COM(2024) 690 final.

Melléklet: COM(2024) 690 final

Brüsszel, 2024.10.30.
COM(2024) 690 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

2024. évi közlemény az EU bővítési politikájáról

{SWD(2024) 690 final} - {SWD(2024) 691 final} - {SWD(2024) 692 final} -
{SWD(2024) 693 final} - {SWD(2024) 694 final} - {SWD(2024) 695 final} -
{SWD(2024) 696 final} - {SWD(2024) 697 final} - {SWD(2024) 698 final} -
{SWD(2024) 699 final}

I. A legfontosabb fejlemények

Húsz évvel ezelőtt – a legnagyobb uniós bővítés során – 10 új tagállam lépett be az EU-ba. Az uniós csatlakozás azóta is a hosszú távú **biztonság, béke, stabilitás és jólét** egyik fő mozgatórugója Európában. Az uniós tagság továbbra is előmozdítja a **közös értékeket**, többek között a demokráciát, a jogállamiságot és az alapvető jogok tiszteletét, miközben elősegíti a **gazdasági növekedést**. A hiteles csatlakozási kilátások reformokra ösztönzik az érintett országokat, és elengedhetetlenek a **megbékélés** előmozdításához. Az európai integráció jelentősége még inkább megmutatkozott a Covid19-világjárvány idején, amely egyértelművé tette, hogy Európa tagállamai össze vannak egymással kapcsolva, és hogy közösen kell szembenéznünk a globális kihívásokkal. Oroszország Ukrajna elleni 2022-es agressziós háborúját követően az EU három keleti szomszédja is benyújtott csatlakozási kérelmet az Unióhoz (amit az Európai Tanács határozatban nyújtott) és ami szintén azt bizonyítja, hogy az uniós bővítésnek geopolitikai súlya van.

Tíz partner (hat nyugat-balkáni partner, valamint Törökország, Ukrajna, a Moldovai Köztársaság¹ és Grúzia) **előtt áll nyitva az a történelmi lehetőség, hogy jövőjüket összekössék az EU-val**. A bővítési folyamat **érdemeken alapul**, és az egyes partnerek által elért, objektíven mért eredményektől függ. Az érintett partnereknek visszafordíthatatlan reformokat kell végrehajtaniuk az uniós jog valamennyi területén, különös hangsúlyt fektetve a **bővítési folyamat alapfeltételeire**, azaz a demokráciára, a jogállamiságra, az alapvető jogokra, az uniós versenyképesszernek ellenálló, működő piacgazdaságra, valamint az uniós jogszabályok végrehajtását garantáló közigazgatásra. Az EU-hoz csatlakozni kívánó országoknak teljes mértékben és egyértelműen el kell fogadniuk és elő kell mozdítaniuk az uniós értékeket, és igazodniuk kell az EU közös kül- és biztonságpolitikájához.

A **bővítési folyamat 2024-ben új szakaszba lépett és új lendületet vett**. Az Európai Tanács 2023 decemberében úgy határozott, hogy megkezdeni a tárgyalásokat **Ukrajnával és Moldovával**; a tárgyalásokat megnyitó első kormányközi konferenciákra 2024. június 25-én került sor a két országgal. Ezt követően a Bizottság megkezdte a kétoldalú átvilágítási üléseket, amelyek jelenleg is zajlanak. Miután a Tanács határozatban ismerte el, hogy **Montenegró** teljesítette a jogállamisági fejezetekre vonatkozó időközi kritériumokat, június 26-án kormányközi konferencián ismertette az e fejezetekre vonatkozó zárókritériumokat. Ez megnyitotta az utat a tárgyalási fejezetek ideiglenes lezárása előtt is. Az átvilágítási ülések 2023 végén **Albániával és Észak-Macedóniával** is lezárultak. 2024 október 15-én megnyitották az „alapkérdések” témakört Albániával.

Az Európai Tanács 2024 márciusában úgy határozott, hogy az EU megkezdi a csatlakozási tárgyalásokat **Bosznia-Hercegovinával**. A Bizottság felkérést kapott a tárgyalási keret előkészítésére, hogy a Tanács elfogadhassa azt, mihelyest az ország megtette a 2022. októberi bizottsági ajánlásban meghatározott releváns lépéseket. Az Európai Tanács 2023 decemberében tagjelölti státuszt adott **Grúziának**. A grúz kormány azonban 2024 tavasza óta olyan lépéseket tett, amelyek veszélyeztetik Grúzia uniós csatlakozását, és amelyek *de facto* leállították a csatlakozási folyamatot. A Tanács továbbra is napirenden tartja **Koszovó*** 2022 decemberében benyújtott tagsági kérelmét.

A bővítési folyamattal egyidőben az érintett partnerek más módon is **megerősítették együttműködésüket** az EU-val: **fokozatosan integrálódnak** például az EU egységes piacába. Ez az integráció elősegíti a csatlakozást (de nem alternatívája annak), mert már a csatlakozás előtt konkrét társadalmi-gazdasági előnyöket nyújt azon bővítési országoknak, amelyek bizonyos területeken már készen állnak. Az EU jelentősen növelte a partnerországoknak nyújtott pénzügyi támogatását, hogy ezzel is kifejezze elkötelezettségét a fent említett együttműködés iránt.

¹ A továbbiakban: Moldova.

*Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244/1999 sz. ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bírósnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

2024. március 1-jén hatályba lépett az **Ukrajna-eszköz**². Oroszország Ukrajna elleni kiterjedt agressziós háborújának kontextusában ez a finanszírozási eszköz a makroszintű pénzügyi stabilitás fenntartására, a helyreállítás előmozdítására és a jövőbeli uniós integrációt célzó reformok ösztönzésére irányuló ukrán erőfeszítéseket támogatja. Az eszköz 2024 és 2027 között egységes, kiszámítható és rugalmas támogatást fog biztosítani Ukrajnának, ha az ország teljesíti az előzetesen elfogadott reformkövetelményeket. Az eszköz keretében **50 milliárd EUR** vissza nem térítendő támogatás és hitel nyújtható Ukrajnának; az eszköz végrehajtása pedig az ország által kidolgozott és a Tanács által 2024. május 14-én jóváhagyott reform- és beruházási stratégián, az **Ukrajna-terven** alapul. Az Ukrajna-eszközből eddig³ 12,4 milliárd EUR összegű finanszírozást folyósítottak, az eszköz szerves részét képező beruházási keret alapján pedig 1,4 milliárd EUR összegű beruházás finanszírozását hagyta jóvá.

A Bizottság 2023 novemberében elfogadta a **Nyugat-Balkánra vonatkozó növekedési tervet**⁴. A **6 milliárd EUR** összegű **Reform- és Növekedéstámogató Eszköz**⁵, amely a növekedési terv szerves részét képezi, 2024. május 25-én lépett hatályba. Az új növekedési terv kiegészíteni hivatott a gazdaságélénkítési és beruházási tervet⁶, hogy elősegítse az EU-hoz való gazdasági felzárkózást, és felgyorsítsa a csatlakozási folyamat alapfeltételeihez kapcsolódó reformokat. Célja, hogy a régiót fokozatosan integrálja az uniós egységes piac egy-egy területébe, attól függően, hogyan halad a regionális gazdasági integráció és a vonatkozó uniós vívmányokkal való összhang megvalósítása. Célja továbbá, hogy megfelelő adminisztratív kapacitást és eljárásokat hozzon létre. A Next Generation EU kezdeményezés és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz logikája alapján a Reform- és Növekedéstámogató Eszköz tovább fogja ösztönözni az egyes kedvezményezettek helyzetéhez szabott, ambiciózus reformprogramokban elfogadott, kulcsfontosságú társadalmi-gazdasági és bővítési reformokat. Ha az országok megteszik a megfelelő reformlépéseket és teljesítik az alapvető feltételeket, az EU pénzügyi segítséget nyújt nemzeti költségvetéseikhez, amit a nyugat-balkáni beruházási kereten keresztül a zöld és digitális átállásba, a magánszektorba és a humántőke-fejlesztésbe irányuló célzott beruházások egészítenek ki.

A növekedési terv és a növekedéstámogatási eszköz folyamatban lévő végrehajtása jelentős politikai mozgósításhoz vezetett a régióban, ami azt illusztrálja, hogy az érintettek felismerték a növekedési terv érdemi előnyeit. A hat kedvezményezett közül eddig öt nyújtotta be reformprogramját; ezeket a Bizottság 2024 októberében hagyta jóvá. Amint az eszköz és az egyes kedvezményezettekkel kötött hitelmegállapodások hatályba lépnek és az előfinanszírozási feltételek teljesülnek, az EU átutalja az előfinanszírozási összegeket.

Az Európai Bizottság 2024 októberében külön **növekedési tervet**⁷ fogadott el **Moldova számára**, hogy támogassa társadalmi-gazdasági reformjait és beruházásait, valamint az uniós vívmányokhoz és értékekhez való igazodását.

Ursula von der Leyen elnöknek az Unió helyzetéről szóló 2023. évi beszédében tett bejelentését követően a Bizottság 2024-től egyes bővítési országokat (Albánia, Montenegró, Észak-Macedónia és Szerbia) is belefoglalt a jogállamisági jelentésbe.

Törökország tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere, és stratégiai céljának tartja az uniós csatlakozást. Az országgal folytatott csatlakozási tárgyalások azonban – a Tanács határozatával összhangban – 2018 óta szünetelnek. Törökország nem fordította vissza az elmúlt években

² (EU) 2024/792 rendelet.

³ 2024. október

⁴ COM(2023) 691.

⁵ (EU) 2024/1449 rendelet.

⁶ COM(2020) 641.

⁷ COM(2024) 470.

megfigyelhető negatív tendenciát, azaz folyamatosan gyengíti a demokratikus normákat. Az EU továbbra is komolyan aggódik az alapvető jogok és a jogállamiság miatt, ideértve az igazságszolgáltatás függetlenségét is. Az EU és Törökország közötti politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok aktuális állásáról szóló közös közleményben⁸ foglalt ajánlások megvalósítása az Európai Tanács 2024. áprilisi következtetéseivel összhangban fokozatos, arányos és visszafordítható módon halad előre. Az EU-nak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos legyen, és hogy együttműködő és kölcsönösen előnyös kapcsolatot építsen ki Törökországgal. E tekintetben az Európai Unió különös jelentőséget tulajdonít a ciprusi rendezési tárgyalások újraindításának és előrehaladásának, ami az EU és Törökország közötti együttműködést is szorosabbra fűzheti.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja még inkább rávilágított az EU és legközelebbi partnerei közötti egység és szolidaritás szükségességére, és a **közös kül- és biztonságpolitikához** (KKBP) való igazodás fontosságára. Albánia, Montenegró, Észak-Macedónia és Bosznia-Hercegovina már teljes mértékben hozzáigazodott a KKBP-hez. A szankciók foganatosítása Bosznia-Hercegovinában továbbra is kihívást jelent. Koszovó folytatta az egyoldalú igazodást. Ukrajna és Moldova általános igazodási aránya jelentősen javult. Szerbia igazodási gyakorlata nagyrészt változatlan, ugyanakkor az ország továbbra is együttműködik az EU-val a szankciók kijátszásának megakadályozása terén. Szerbiával szemben mindenekelőtt az az elvárás, hogy szem előtt tartsa kötelezettségvállalását és fokozatosan javítsa az uniós KKBP-hez (pl. a korlátozó intézkedésekhez) történő igazodást, összhangban a vonatkozó tárgyalási keretével, valamint hogy tartózkodjon az olyan fellépésektől és nyilatkozatoktól, amelyek ellentétesek az EU külpolitikai álláspontjaival. Grúzia KKBP-hez való igazodásának aránya változatlanul alacsony, de az ország szintén együttműködött az EU-val a szankciók kijátszása elleni küzdelemben. Törökország a jelentéstételi időszakban nem tett előrelépést a KKBP-hez való igazodás terén, amelynek aránya továbbra is nagyon alacsony. Törökország hozott bizonyos intézkedéseket, hogy az ország területén ne lehessen megkerülni az Oroszországgal szembeni uniós szankciókat, és a tervek szerint ezen a téren továbbra is aktívan együttműködik az EU-val.

Folytatódtak a bővítési partnerekkel tartott csúcstalálkozók és magas szintű találkozók; 2023. decemberében zajlott az EU-Nyugat-Balkán csúcstalálkozó, és 2024. július 18-án volt az **Európai Politikai Közösség** július harmadik ülése, amelyen mintegy 50 – többek között tagjelölt és potenciális tagjelölt országokból érkező – európai vezető vitatta meg a békére és biztonságra, valamint az európai energetikai rezilienciára és migrációs kérdésekre irányuló közös erőfeszítéseket.

II. FELKÉSZÜLÉS AZ UNIÓ KIBŐVÍTÉSÉRE

A bővítés történelmi lehetőség mind a csatlakozó országok, mind a jelenlegi tagállamok és az EU egésze számára. A nagyobb és erősebb Unió jelentős társadalmi-gazdasági, politikai és biztonsági előnyökkel jár.

A kibővített EU nagyobb garanciát jelent a kontinens **politikai stabilitására, biztonságára és békéjére**. Az EU – a csatlakozás alapfeltételeit szem előtt tartva – ösztönzi a politikai reformokat, valamint a demokratikus intézmények és a jogállamiság megerősítését a tagjelölt országokban és a potenciális tagjelölt országokban. Jobb együttműködést tesz lehetővé a migráció és a határigazgatás, a biztonság, a szervezett bűnözés, a terrorizmus és a hibrid fenyegetések terén, ami elengedhetetlen a schengeni térség integritásának és biztonságának garantálásához. A bővítés emellett elősegíti az európai népek közötti kölcsönös megértést, ami előmozdítja az egyetértést és a békét.

A kibővített Unió erősebb, nagyobb geopolitikai erővel bíró globális szereplő lesz, és így **még jelentősebb szerepet játszhat a nemzetközi porondon**, így a régióban is. Ez azt jelenti, hogy nagyobb befolyást tud majd gyakorolni a szomszédságában is: stabilitást és jólétet, valamint gazdasági együttműködést tud megvalósítani a külső határai mentén.

⁸ JOIN(2023) 50

Az EU bővítése messzemenő **társadalmi-gazdasági előnyökkel** fog járni jelenlegi és jövőbeli tagjai számára. Mivel több lesz a fogyasztó az egységes piacon, a vállalkozások több árut és szolgáltatást kínálhatnak, és szabadabban kereskedhetnek. Ezen túlmenően az új piacok új beruházási lehetőségeket nyitnak meg a vállalkozások előtt, kedvező növekedési körforgást hozva létre a jelenlegi és jövőbeli tagállamok gazdaságaiban.

A Nyugat-Balkán helyzete különleges, mert uniós tagállamok veszik körül. A nyugat-balkáni partnerek uniós csatlakozása azt jelentené, hogy jelentősen **leegyszerűsödnek a kereskedelmi és szállítási megállapodások**, a közös termékszabványoknak köszönhetően javul az áruellátási lánc ellenőrzése, a kibővített schengeni térségben nem lesz személyi ellenőrzés vagy vámkezelés, továbbá az infrastrukturális hálózatok bekapcsolódnak az európai rendszerbe. Ez az egyszerűsítés számottevően csökkentené a logisztikai költségeket, és lehetővé tenné, hogy a csatlakozó országok jelentős közlekedési csomópontokká váljanak. A fogyasztók biztonságos termékek szélesebb választékához fognak hozzáférni, köszönhetően az áruk szabad mozgásának, valamint annak, hogy az agrár-élelmiszeripari és vízi termékeknek, valamint az egyéb fogyasztási cikkeknek minőségi és biztonsági előírásoknak kell megfelelniük.

A bővítés erősíteni fogja az **uniós gazdaság versenyképességét**, és lehetővé fogja tenni, hogy az EU hatékonyabban kezelje a globális kihívásokat, beleértve a zöld és digitális átállást is. A csatlakozó országokban a lakosság átlagéletkora alacsonyabb, mint az EU-ban; a bővítésnek köszönhetően több lesz a fiatalabb munkaerő a térségben. A tudósok, a diákok és a vállalkozások várhatóan még szorosabbra fűzik együttműködésüket és még több csereprogramban vesznek majd részt, ennél fogva a térségben olyan tehetségbázis és a szellemi kapacitás halmozódik fel, amely kutatásra és innovációra, valamint új technológiák kifejlesztésére fordítható.

Az új piacoknak az **uniós értékláncokba** való integrálása tovább fogja könnyíteni a közeli országokba történő kiszervezést. Emellett a **természeti erőforrásokhoz** – többek között a nyersanyagokhoz – való **hozzáférés és azok felelősségteljes kiaknázása** a potenciális jövőbeli tagállamokban elő fogja segíteni a kontinensen, hogy új technológiák jelenjenek meg és megvalósuljon a zöld átállás. A nyersanyagokkal kapcsolatos partnerségek⁹ célja továbbá, hogy támogassák új helyi iparágak és minőségi munkahelyek létrejöttét a partnerországokban, miközben az érintett szereplők teljes mértékben tiszteletben tartják a magas szintű környezetvédelmi és szociális normákat és teljes átláthatóság mellett kezelik a helyi közösségek aggályait. A természetes energiaforrások – többek között a szél- és napenergia-termelés – lehetővé fogják tenni az EU-nak, hogy könnyebben átálljon a megújuló energiaforrásokra és biztosítsa energiakeresletét.

A **tagjelölt országoknak és a potenciális tagjelölteknek alaposan fel kell készülniük** az uniós tagságra, ha ki akarják aknázni mindezeket az előnyöket. Ehhez teljes körű és tartós politikai elkötelezettségre és szerepvállalásra van szükség. Ez azt is jelenti, hogy megfelelő biztosítékokat kell bevezetni, hogy ne történjen visszaesés a reformok és az átállási mechanizmusok terén; ezek a biztosítékok ellensúlyozni hivatottak azokat a hatásokat, amelyeket a gazdasági konvergencia jelentős hiányosságai esetleg okozhatnak.

Ugyanakkor az EU-n belül is el kell gondolkodni a bővítés feltételeiről és az uniós szerveknek is fel kell készülniük. Az **Európai Bizottság március 20-án közleményt¹⁰ fogadott el a bővítést megelőző reformokról és szakpolitikai felülvizsgálatokról**, amely hozzájárul az ahhoz az eszmecseréhez, hogy milyen belső reformokat kell az EU-nak végrehajtania. A közlemény négy fő területen vizsgálja az EU bővítésének következményeit: értékek, szakpolitikák, költségvetés és irányítás, és megalapozza a bővítés előtti szakpolitikai felülvizsgálatokat. Végül, de nem utolsósorban

⁹ A kritikus fontosságú nyersanyagokra vonatkozó cselekvési tervet és a kritikus fontosságú nyersanyagokról szóló rendeletet követően a Bizottság megkezdte a nyersanyagokkal kapcsolatos partnerségek kiépítését; egyetértési megállapodásokat írt alá többek között Ukrajnával (2021) és Szerbiával (2024).

¹⁰ COM(2024) 146 final

a bővítést célzott kommunikációs intézkedéseknek kell kísérniük, hogy az EU és a tagjelölt országok lakossága egyaránt tájékozódhasson a folyamatról.

III. A BŐVÍTÉSI ORSZÁGOK AZ UNIÓS CSATLAKOZÁS FELÉ VEZETŐ ÚTON

A felülvizsgált módszertannal¹¹ összhangban a Bizottság e közlemény következtetéseiben és ajánlásaiban értékeli az egyes országokkal folytatott **csatlakozási előkészületek és tárgyalások általános előrehaladását**, és javaslatot tesz a következő lépésekre.

Montenegróval valamennyi tárgyalási fejezetet megnyitották, és három fejezetet ideiglenesen le is zártak. Montenegró teljesítette a jogállamiságra vonatkozó fejezetekre vonatkozó időközi kritériumokat. Erről pozitív értékelést kapott júniusban, ami jelentős mérföldkőnek számít. A Montenegróval 2024. június 26-án tartott kormányközi konferencia előkészítette az utat a tárgyalási fejezetek ideiglenes lezárása előtt.

Szerbiával a 35 tárgyalási fejezetből 22-t nyitottak meg, amelyek közül kettőt ideiglenesen lezártak. A gyakori választási ciklusok Szerbiában kedvezőtlenül hatottak az uniós csatlakozással kapcsolatos reformok folytonosságára és ütemére. A szerb hatóságok továbbra is úgy nyilatkoznak, hogy az uniós tagság stratégiai céljuk. A többi témakör megnyitása attól függ majd, hogy az ország milyen előrelépést tesz elsősorban a jogállamisági reformok üteme és a Koszovóhoz fűződő kapcsolatok normalizálása terén.

Albánia és Észak-Macedónia következetesen kinyilvánítják elkötelezettségüket, miszerint az uniós integráció stratégiai cél, valamint törekvésüket, hogy folyamatos reformokra építve haladjanak a csatlakozási tárgyalásokon. 2022 júliusában a két ország részvételével sor került az első kormányközi konferenciákra, és 2023 decemberéig mind a hat témakörre vonatkozóan sikeresen lezárultak az átvilágítási ülések. A Bizottság 2023 őszén előterjesztette átvilágítási jelentéseit, amelyek alapján a Tanács tájékoztatta az egyes országokat, hogy milyen referenciaértékeket kell teljesíteni az 1. témakörrel (alapvető kérdések) szülő tárgyalások megnyitásához.

Albánia 2023 végén benyújtotta a közigazgatási reformra és a jogállamiságra vonatkozó ütemterveit, amelyek lehetővé tették, hogy 2024 októberében, a második kormányközi konferencián megnyissák az „alapkérdések” témakört. Albánia 2024 szeptemberében benyújtotta a demokratikus intézmények működésére vonatkozó ütemtervét is.

Észak-Macedónia 2023 decemberében elfogadta a jogállamiságra és a közigazgatási reformra vonatkozó ütemterveket. A kisebbségek védelméről szóló cselekvési terv elfogadása még várat magára.

A Bizottság eközben további átvilágítási jelentéseket nyújtott be a Tanácsnak a két országról; 2024 májusában a 2. témakörrel (belső piac), 2024 októberében pedig a 6. témakörrel (külső kapcsolatok) és a 3. témakörrel (versenyképesség és inkluzív növekedés) kapcsolatban tett jelentést.

A Bizottság ajánlásával összhangban az Európai Tanács 2023 decemberében úgy döntött, hogy megkezdje a csatlakozási tárgyalásokat **Bosznia-Hercegovinával**, amint az kellő mértékben eleget tesz a tagsági kritériumoknak. Amint azt a Bizottság 2024. márciusi jelentése is tükrözi, Bosznia-Hercegovina előrelépést tett az uniós vonatkozású reformok elfogadása terén, és teljes mértékben igazodott az uniós külpolitikához. A Boszniai Szerb Köztársaságban bekövetkezett fejlemények azonban visszavetették ezt a pozitív lendületet: a köztársaság áprilisban külön törvényeket fogadott el a választásokról, a népszavazásokról és a mentelmi jogról, továbbra sem ismeri el az Alkotmánybíróság hatáskörét és határozatait, és folyamatosan szeparatista retorikát hangoztat.

A 2022 óta elért eredmények fényében az Európai Bizottság 2024. március 12-én kijelentette, hogy Bosznia-Hercegovina elérte a tagsági kritériumoknak való megfeleléshez szükséges szintet. A Bizottság ajánlására építve az Európai Tanács 2024. március 22-én úgy határozott, hogy megkezdje az

¹¹ COM(2020) 57 final

uniós csatlakozási tárgyalásokat az országgal. E határozatot követően a Bizottság 2024. április 24-én megtartotta az első bevezető ülést, amelyen elmagyarázta a küszöbön álló folyamatot, különösen az átvilágítást. A reform dinamikája 2024 áprilisa és októbere között megtört. A Bizottság most készíti elő a tárgyalási keretet, hogy a Tanács elfogadhassa azt, mielőtt az ország megtette a 2022. októberi bizottsági ajánlásban meghatározott releváns lépéseket.

A **koszovói** biometrikus útlevéllel rendelkező személyek 2024. január 1-jétől, a szerbiai Koordinációs Igazgatóság által kiállított szerb útlevéllel rendelkező személyek pedig 2024 októberétől vízummentesen utazhatnak az EU-ba. Koszovó továbbra is elkötelezett az uniós csatlakozáshoz szükséges reformok mellett.

2023. szeptember 24-én egy fegyveres csoport koszovói rendőrökre támadt az országban. Az erőszakos támadás az elmúlt évek legsúlyosabb konfliktusa volt, és fokozta a feszültségeket Koszovó északi részén. Más események is válsághoz vezettek, mint pl. az, hogy a kormány földeket sajátított ki az ország északi részén és elfogadott egy központi banki szabályozást a készpénzügyletekről, ami kedvezőtlenül érinti a koszovói szerbeket és más, nem többségi közösségeket, továbbá a rendőrség olyan hivatalokat záratott be, amelyeket Belgrád működtetett, hogy támogatást nyújtson nem többségi közösségeknek, valamint 2023 júniusa óta tilos szerb eredetű árut bevinni az országba, ami aránytalanul sújtja a koszovói szerb közösség vállalkozásait. Ezek a problémák tovább rontották a kormány és a koszovói szerb közösség közötti kapcsolatokat. A Koszovóra vonatkozóan 2023-ban bevezetett uniós intézkedések a jelentéstételi időszakban is hatályban maradtak. A főképviselő javasolta ezen intézkedések megszüntetését.

Az Európai Tanács 2023 decemberében úgy határozott, hogy az EU megkezdje a csatlakozási tárgyalásokat **Ukrajnával**. A Bizottság 2023. november 8-án ajánlásban rögzítette, hogy melyik az a négy lépés, amit az országnak még meg kell tennie. Miután Ukrajna ezeket teljesítette, 2024. június 25-én sor került az első kormányközi konferenciára. Oroszország folyamatban lévő agressziós háborúja ellenére Ukrajna több ágazatban is fenntartotta szilárd elkötelezettségét a reformok mellett. A 2024 áprilisában jóváhagyott és átfogó reformstratégiaként szolgáló Ukrajna-terv hozzájárult ahhoz, hogy az ország szélesebb körű politikai kötelezettséget vállaljon a bővítéssel kapcsolatban. Az Ukrajna-eszköz révén az EU továbbra is összekapcsolja a helyreállításához nyújtott pénzügyi támogatását az ukrán gazdaság fellendítéséhez és a csatlakozáshoz szükséges reformokkal. A 2024 júniusában aláírt EU-Ukrajna közös biztonsági kötelezettségvállalások rögzítik, hogy a biztonsághoz, a rezilienciához és a védelemhez nyújtott támogatás, az uniós csatlakozási folyamat, a reformokhoz nyújtott támogatás, valamint a makroszintű, a humanitárius és az újjáépítési támogatás kölcsönösen erősítik egymást. Ukrajna a maga részéről kötelezettséget vállalt arra, hogy folytatja az uniós csatlakozáshoz szükséges reformokat, többek között a biztonsági, a védelmi és a hírszerzési ágazatban.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja és **Moldovával** szembeni hibrid fellépései jelentős kihívások elé állították az országot, amely mindezek ellenére folyamatosan halad előre az uniós csatlakozás felé vezető úton. Az Európai Tanács 2023 decemberében úgy határozott, hogy az EU megkezdje a csatlakozási tárgyalásokat Moldovával. A Bizottság 2023. november 8-án ajánlásban rögzítette, hogy melyik az a három lépés, amit az országnak még meg kell tennie. Miután Moldova ezeket teljesítette, 2024. június 25-én sor került az első kormányközi konferenciára. A Bizottság és Moldova közösen kidolgozott egy növekedési tervet, amely fokozottan támogatja a vonatkozó reform- és beruházási prioritásokat, és részesíti az országot az egységes piacon való részvétel bizonyos előnyeiből. Moldova 2024. október 20-án népszavazást tartott az uniós csatlakozásról, továbbá elnökválasztás is zajlott az országban. A szavazók 50,38%-a támogatta a javaslatot, hogy az uniós csatlakozás kerüljön be az alkotmányba. Az elnökválasztás második fordulójára november 3-án kerül sor, amelyen az első fordulóban legtöbb szavazatot kapott két jelölt indul.

2024 februárja és májusa között magyarázó megbeszélésekre került sor Ukrajnával és Moldovával az uniós vívmányokról, a kétoldalú **átvilágítási** ülések pedig júliusban kezdődtek, miután a júniusi kormányközi konferenciákon mindkét országgal ismertették a tárgyalási kereteket.

Az Európai Tanács 2023 decemberében tagjelölti státuszt adott **Grúziának** azzal a feltétellel, hogy az ország megteszi a 2023. november 8-i bizottsági ajánlásban meghatározott kilenc lépést. A kormány

cselekvési tervben részletezte, hogyan fogja végrehajtani a kilenc lépést, és kifejezte elkötelezettségét az EU-val kapcsolatos reformok előmozdítása mellett. 2024 márciusa óta azonban aggasztó fejlemények történtek az országban, amelyek nem tükrözik a kormánynak az uniós tagság iránti elkötelezettségét: többek között újra napirendre tűzték, majd május 28-án elfogadták a külföldi befolyással kapcsolatos átláthatóságról szóló törvényt, valamint szeptember 17-én elfogadták a családi értékekről és a kiskorúak védelméről szóló jogalkotási csomagot. A 2024. június 27-i következtetéseire építve az Európai Tanács 2024. október 17-én ismételten hangsúlyozta, hogy komolyan aggódik a grúz kormány politikája miatt, amely ellenkezik az EU alapját képező értékekkel és elvekkel. Az Európai Tanács emlékeztetett arra, hogy az események veszélyeztetik Grúzia uniós csatlakozását, és *de facto* leállítják a csatlakozási folyamatot.

Október 26-án Grúziában parlamenti választásokat tartottak. Az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) által vezetett közös nemzetközi választási megfigyelő misszió előzetes megállapításai szerint a feszült és erősen polarizált helyzetben számos hiányosság volt tapasztalható. A feltárt hibák közé tartoznak többek között a választási folyamatra vonatkozó közelmúltbeli jogszabály-módosítások, a szavazatok titkosságát csorbító gyakori incidensek, az eljárási következtelenségek, a megfélemlítés és a szavazókra gyakorolt nyomás – mindezek negatívan befolyásolták a választási folyamat iránti közbizalmat. Ezek az előzetes megállapítások megerősítik, hogy átfogó választási reformra van szükség, ahogyan erre már a korábbi kulcsfontosságú ajánlások is felhívták a figyelmet.

Törökország tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere. Az EU és Törökország közötti kapcsolatok az elmúlt évben lendületet vettek. Az Európai Tanács 2024. áprilisi következtetéseivel összhangban az EU számos közös érdekű területen újraindította együttműködését Törökországgal, és a tervek szerint fokozatos, arányos és visszafordítható módon halad majd előre, összhangban az EU és Törökország közötti politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok aktuális állásáról szóló közös közleményben¹² foglalt ajánlásokkal. Az elmúlt évben magas szintű párbeszédre került sor a migráció és a biztonság, a mezőgazdaság, az egészségügy, a kutatás és az innováció témájában, amit a Bizottság és Törökország magas szintű együttműködése kísér. A közös közlemény ajánlásaival összhangban sor került továbbá a magas szintű kereskedelmi párbeszéd első ülésére is. A 2016. évi EU-Törökország nyilatkozat alapján az EU továbbra is együttműködött a török hatóságokkal a migrációkezelés terén, ami a végrehajtással kapcsolatos kihívások ellenére is eredményekhez vezetett. Az egyik következő lépés a migrációról és a biztonságról szóló magas szintű párbeszéd következő ülése lesz. Az EU folytatni fogja a jelentős szakadékok áthidalására irányuló erőfeszítéseit, és minden kölcsönösen előnyös területen együttműködésre fog törekedni Törökországgal, beleértve a vámuniót, a migrációkezelést, a békét és a biztonságot, a zöld és digitális átállást, a mezőgazdaságot és a vidékfejlesztést, a beruházásokat és a konnektivitást. A közös közleményben szereplő különféle együttműködési területeken való előrelépés szempontjából fontos, hogy Törökország konstruktív szerepet vállaljon a folyamatban.

IV. AZ UNIÓS CSATLAKOZÁSI FOLYAMAT ALAPKÉRDÉSEI

Az uniós csatlakozási folyamat „alapkérdései” a **jogállamiságot, az alapvető jogokat, a demokratikus intézmények működését, a közigazgatási reformot és a gazdasági kritériumokat** fedik le. Az alapkérdésekkel kapcsolatos hiteles reformok és visszafordíthatatlan eredmények elengedhetetlenek a jogegyenlőséghez, valamint az alapvető jogok és szabadságok megfelelő védelméhez. Az e területeken elért eredmények megszilárdítása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a bővítési országok előrelépést érjenek el a csatlakozás felé vezető úton. A jogbiztonság és a jó kormányzás a versenyképesség fellendítésének, valamint a közvetlen külföldi befektetések, a társadalmi-gazdasági fejlődés és a jólét feltételeinek megteremtésének is az alapja. Az uniós vívmányoknak való megfelelés szempontjából nagyon fontos továbbá, hogy stabil intézmények működjenek valamennyi szakpolitikai területen, pl. ilyen intézmények kezeljék az uniós pénzeket

¹² JOIN(2023) 50 final

(amelyek jelentősek). Az elmúlt évben az alapkérdésekhez kapcsolódó reformok terén különösen Montenegróban, Albániában, Moldovában és Ukrajnában történt előrelépés.

2024-től néhány bővítési ország (Albánia, Montenegró, Észak-Macedónia és Szerbia) is szerepel a jogállamisági jelentésben, ami elősegíti a bővítési csomagban foglalt ajánlások végrehajtását, különösen az igazságszolgáltatási rendszerek reformjára, a korrupcióellenes keretekre, a médiapluralizmusra és -szabadságra, valamint a fékekre és ellensúlyokra irányuló erőfeszítések tekintetében, valamint segíti a hatóságokat abban, hogy további érdemi előrelépést érjenek el a csatlakozási folyamatban, amelyhez az éves bővítési jelentések továbbra is iránymutatást és ajánlásokat nyújtanak. Ursula von der Leyen elnök a hivatalba lépő Európai Bizottság számára készített politikai iránymutatásában (2024–2029) kijelentette, hogy a Bizottság a jogállamisági jelentést más bővítési országokra is ki fogja terjeszteni, amint azok készen állnak.

Igazságszolgáltatás és alapvető jogok

Egyes országok folyamatos erőfeszítéseket tettek az **igazságügyi reformok** hatékony végrehajtására és az átvilágítás lefolytatására, ami megerősítette az igazságszolgáltatás függetlenségét és elszámoltathatóságát. Ez a helyzet Albániában, Moldovában és Ukrajnában. Bosznia-Hercegovina szintén megkezdte a bírói karra vonatkozó feddhetetlenségi ellenőrzéseket. A bírói függetlenség a legtöbb országban azonban továbbra is veszélyben van. A tisztességtelen politikai beavatkozásra irányuló kísérletek aláássák az igazságszolgáltatás hitelét az állampolgárok szemében. Az igazságszolgáltatás minőségének és hatékonyságának javítása továbbra is prioritás. Több bővítési ország szembeesül az igazságszolgáltatási rendszer minőségét és hatékonyságát érintő jelentős kihívásokkal, azaz bírósági ügyláncokkal, toborzási és a finanszírozási nehézségekkel. Számos bővítési ország megreformálta igazságügyi képzési rendszerét, de egyes országok nem az európai normáknak megfelelően tette ezt. A függetlenség és a pártatlanság megerősítése érdekében folytatni kell az igazságszolgáltatási rendszer digitalizálására irányuló erőfeszítéseket: többek között létre kell hozni ügyviteli és információs rendszereket (vagy meg kell erősíteni a meglévőket), javítani kell a specializációt és biztosítékokat kell bevezetni a manipulációval szemben.

A **korrupció** továbbra is probléma a bővítési országok köz- és magánszektorában. A korrupció elleni küzdelemnek továbbra is prioritásnak kell lennie a tagjelölt országok kormányai számára. Az állam foglyul ejtésére irányuló kockázatok a legnehezebben kezelhető kihívások, amelyek sürgős és határozott választ igényelnek a kormányoktól. A magas szinten elkövetett korrupció és az oligarchák jogtalan befolyásolási tevékenységei, valamint a szervezett bűnözői hálózatok (amelyek különböző ágazatokba próbálnak beszivárogni) rontják a demokratikus stabilitást és a gazdasági fejlődést. Annak ellenére, hogy történt némi előrelépés a jogi és intézményi keretek megerősítése terén, a korrupció továbbra is számos területet beszennyez, az igazságszolgáltatástól, a közigazgatástól és a közbeszerzéstől az általános értelemben vett gazdasági életig, beleértve bizonyos sérülékeny ágazatokat, például az energiaágazatot, az egészségügyet, az építőipart és a médiát. Ezek a problémák rendszerszintű és átfogó megközelítést igényelnek, amely valódi politikai elkötelezettségen és az átláthatóság és integritás javítását célzó hosszú távú jövőképen alapul. A kulcsfontosságú ágazatokban emellett korrupcióellenes stratégiákra és kockázatértékelésekre van szükség, amelyeket szisztematikusan végre kell hajtani. Sajnos nem működnek hatékony vagyonynyilatkozati rendszerek, és nincsenek olyan intézkedések, amelyek a közszolgáltatások integritását, az összeférhetetlenség megelőzését és a tényleges tulajdonlás átláthatóságát szolgálják. A korrupcióellenes ügynökségeknek több erőforrásra, erősebb és független mandátumokra van szükségük, valamint mentesnek kell lenniük a jogtalan politikai beavatkozástól és befolyástól. Hatékonyabban kell kivizsgálni és büntetőeljárás alá vonni a korrupciós ügyeket – különösen amelyeket magas szinten követnek el –, és jobban fel kell lépni a bűncselekményből származó vagyoni eszközök lefoglalása és elkobzása érdekében. Emellett rendszerszintű megközelítéssel fel kell számolni az oligarchiarendszert, hogy az egyéni érdekek ne befolyásolják a gazdasági, a politikai és a közéletet. Az oknyomozó újságírást és a civil mozgalmakat támogató környezetet javítani és folyamatosan védeni kell.

Az **alapvető jogok** a bővítési régió egészében nagyrészt a törvény védelme alatt állnak. Az országok ratifikálták az emberi jogokra és az alapvető szabadságokra vonatkozó kulcsfontosságú nemzetközi és

európai eszközöket, és megkezdték jogszabályaik összehangolását az uniós vívmányokkal. Az **összehangolás terén továbbra is hiányosságok** tapasztalhatók, különösen a véleménynyilvánítás szabadsága, a nemek közötti egyenlőség, a megkülönböztetésmentesség, a gyűlölet-bűncselekmények és a gyűlöletbeszéd, az adatvédelem, a gyanúsítottakat és vádlottakat büntetőeljárásokban megillető eljárási jogok, valamint a bűncselekmények áldozatainak jogai tekintetében. A külföldi ügynökökre/befolyásra vonatkozó jogszabályok sértik az emberi jogokat és az alapvető szabadságokat, különösen az egyesülés és a véleménynyilvánítás szabadságát. Az alapvető jogokra vonatkozó jogszabályok és szakpolitikai eszközök **hatékony végrehajtása**, valamint a jogorvoslati mechanizmusok hatékonysága terén továbbra is vannak kihívások. Az országoknak hathatósabban kell nyomon követniük a nemzetközi és európai ellenőrző szervek ajánlásait, többek között a fogvatartási körülményekre vonatkozóan. Biztosítaniuk kell továbbá az **Emberi Jogok Európai Bírósága** ítéleteinek végrehajtását. A régió nagy részében **ombudsmanok** és más független szervek vizsgálják, hogy az állami intézkedések tiszteletben tartják-e, védik-e és érvényesítik-e az emberi jogokat, ugyanakkor szükség van funkcionális függetlenségük javítására, erőforrásaik bővítésére és arra, hogy ajánásaikat fogantatosítsák.

A **véleménynyilvánítás** és a tömegtájékoztatás **szabadsága**, és a médiapluralizmus a demokratikus társadalom kulcsfontosságú pillérei. Több ország médiaágazatát továbbra is médiakoncentráció és politikai befolyás jellemzi annak ellenére, hogy módosítottak a jogszabályokon. Ez aláássa a pluralizmust, a függetlenséget és az újságírás minőségét, és polarizálja a társadalmat. Történtek erőfeszítések az újságírók megfélemlítésének és az ellenük irányuló erőszaknak a felszámolására. Az ilyen incidensekkel kapcsolatban hozott szisztematikus intézkedéseket folyamatosan nyomon kell követni. A régió több országában egyre gyakrabban indítanak közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket újságírók és civil szervezetek ellen.

Léteznek ugyan **diszkriminációt tiltó** jogszabályok, de a megkülönböztetés ellen fokozottabb küzdelemre van szükség, különösen ami a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, interszexuális és queer (LMBTIQ) személyekkel, a romákkal és más kisebbségekkel szembeni diszkriminációt illeti. Erőfeszítéseket kell tenni annak megelőzésére, hogy a diszkriminációt tiltó jogszabályok és az alapvető jogok ne gyengüljenek. A legtöbb ország az isztambuli egyezmény követelményeivel összhangban korszerűsíti a nemek közötti egyenlőséget célzó szakpolitikákat, valamint a **nemi alapú erőszak** és a kapcsolati erőszak megelőzésére és leküzdésére irányuló jogi kereteket. A nemi alapú erőszak azonban számos országban továbbra is komoly aggodalomra ad okot, és az erőszak áldozatainak nyújtott segítségnyújtások továbbra is elégtelenek és alulfinanszírozottak. Sürgős erőfeszítésekre van szükség a **gyermekvédelmi rendszerek** integrációjának megerősítése, valamint a fogyatékossággal élő gyermekek és felnőttek **intézményi férőhelyeinek kiváltása** érdekében is.

Jogérvényesülés, szabadság és biztonság

Továbbra is van előrehaladás a jogérvényesülés, a szabadság és a biztonság, a bűnüldözés, valamint az EU és a bővítési országok közötti igazságügyi együttműködés terén, ugyanakkor vannak még kihívások is. A bővítési országoknak általánosságban javítaniuk kell azon erőfeszítéseiket, hogy **hiteles eredményeket érjenek el a szervezett bűnözést és a (különösen a magas szinten elkövetett) korrupciót érintő hatékony nyomozások, büntetőeljárások és jogerős ítéletek** terén. A Nyugat-Balkán és Törökország továbbra is melegágya olyan bűnözői csoportoknak, amelyek az EU-ban is aktívak. Ezek az országok jelentős tranzitállomásai az emberkereskedelem áldozatainak, a migráncsempészesnek, valamint az áru-, különösen a tiltott kábítószer- és dohánycsempészetnek. A Nyugat-Balkánból származó szervezett bűnözői csoportok jelentős szerepet játszanak a Nyugat-Európát Latin-Amerikával összekötő nemzetközi kábítószer-kereskedelemben.

A nyugat-balkáni partnerek tesznek ugyan erőfeszítéseket, hogy megelőzzék és felszámolják a tűzfegyverekkel való visszaélést és kereskedelmet, az EU tagállamai ennek ellenére továbbra is úgy vélik, hogy az illegálisan tartott fegyverek nagy részét ebből a régióból csempészik az EU-ba. E tekintetben alapvető fontosságú, hogy az érintettek végrehajtsák a kézi- és könnyűfegyverek jobb ellenőrzésére irányuló regionális ütemterv második szakaszát.

Az Ukrajnából, Moldovából és Grúziából származó szervezett bűnözői csoportok migráncsempészással, emberkereskedelemmel, áru-, kábítószer- és fegyvercsempészettel, kiberbűnözéssel és egyéb bűncselekményekkel, például közokirat-hamisítással foglalkoznak, jóllehet ezek az országok tettek némi erőfeszítést a szervezett bűnözés leküzdésére.

A vámhatóságok és a határőrök operatív kapacitásai és eszközei számos bővítési országban még mindig nem elegendőek ahhoz, hogy megbirkózzanak ezekkel a kihívásokkal. A szervezett bűnözés elleni küzdelem hatékonysága a bővítési országokban más és más, de ezek az országok bűnüldöző hatóságai és az uniós hatóságok szorosabbra fűzték együttműködésüket.

A tagjelölteknek és a potenciális tagjelölteknek az uniós csatlakozás idejére teljes körű nemzeti schengeni irányítási rendszereket kell működtetniük. Ez azt jelenti, hogy ki kell dolgozniuk egy schengeni cselekvési tervet, amelyet funkcionális nyomon követésnek és monitoringnak kell kísérnie. Az EU határozni fog arról, megszünteti-e a jövőbeli közös uniós belső határokon a személyek ellenőrzését. A határozatot attól teszi függővé, hogy az érintett partnerek teljesítik-e a további objektív követelményeket. Ezt a schengeni értékelési mechanizmus keretében ellenőrzi.

A **gazdasági bűnözés és a pénzmosás elleni küzdelem** nem elégséges, mint ahogy az eszközviszasszerzési kapacitás sem, ideértve a kriptoeszközök lefoglalását is. A pénzügyi nyomozások és a pénzügyi nyomozóegységek kapacitása számos bővítési országban elégtelen. Továbbra is hiányos a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemről, valamint a vagyonszasszerzésről szóló jogszabályokkal való összhang és a jogszabályok hatékony végrehajtása, ideértve a vagyonszasszerzési hivatalok létrehozását, valamint a felkutatási és elkobzási hatáskörök megerősítését is. Hatékonyabb intézkedésekre van szükség a bűnözői hálózatok illegális nyereségének kezelése, a tényleges tulajdonjog átláthatóságának javítása, valamint a releváns adatbázisokhoz való intézményközi hozzáférés és a nemzetközi információcsere megerősítése érdekében, beleértve a digitális infrastruktúra megerősítését is. Törökország teljesítette a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem stratégiai hiányosságainak megoldására irányuló cselekvési tervét, ezért már nem szerepel a Pénzügyi Akció Munkacsoport (FATF) „szürke listáján”.

A **terrorizmus, az erőszakos szélsőséges és a radikalizálódás** továbbra is kihívást jelent. A 2023 októberi EU-Nyugat-Balkán bel- és igazságügyi miniszeri fórum résztvevői kötelezettséget vállaltak arra, hogy megújítják a Nyugat-Balkánra vonatkozó, terrorizmus elleni közös cselekvési tervet, tekintettel a felmerülő fenyegetésekre. Az új terv kidolgozása folyamatban van. A bővítési országoknak garantálniuk kell, hogy a terrorista támadásokat nemzeti büntetőjogi szabályaik alapján bűncselekménnyé nyilvánítsák és szankcionálják. További erőfeszítésekre van szükség a radikalizálódás megelőzése érdekében, beleértve a helyi struktúrákat, a börtönökben zajló radikalizálódást, a szabadon bocsátott terrorista bűnelkövetők nyomon követését, valamint a terrorista és szélsőséges online tartalmak hatékony kezelését.

A **hibrid fenyegetések** továbbra is politikai és biztonsági kihívást jelentenek a bővítési országok számára, különösen ott, ahol választások zajlanak. E fenyegetések közé tartozik a külföldi információmanipuláció és beavatkozás, valamint az elsősorban a kritikus infrastruktúrák ellen intézett fizikai és kibertámadások. Miután Oroszország agressziós háborút indított Ukrajna ellen, a hibrid fenyegetések sokkal gyakoribbak lettek, és azóta is jelentős kockázatot jelentenek, ezért az uniós támogatás és együttműködés üteme fokozódott.

A demokratikus intézmények működése

A szilárd demokratikus intézmények elengedhetetlenek a stabilitáshoz, és a csatlakozási folyamat gerincét alkotják. Sok bővítési országra továbbra is jellemző a lakosság bizalmatlansága és a markáns polarizálódás. A parlamentek kevésbé képesek felügyeleti szerepet gyakorolni a végrehajtó hatalom felett, ami negatív hatással van a jogalkotási folyamatra, és nehezíti az állami szervek tisztségviselőinek kinevezését. Számos országban meg kell reformálni a választási folyamatot, összhangban az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)/Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (ODIHR) még teljesítetlen ajánlásaival. Mindazonáltal Montenegróban és Moldovában pozitív fejlemények figyelhetők meg.

Ami a civil társadalmat illeti, az egyesülési szabadság jogi keretei általában igazodnak a nemzetközi normákhoz. A gyakorlatban azonban a civil társadalmi szervezetek nem mindig tudják magukat szabadon bejegyeztetni és nem mindig tudnak szabadon működni, mivel egyes országokban ehhez korlátozottak vagy nehezek a feltételek.

Közigazgatási reform

A **közigazgatási reformmal** kapcsolatos 2023. évi ajánlások továbbra is érvényesek, de az általános előrehaladás meglehetősen korlátozott. A legnagyobb kihívást a közszolgálat működése és az emberi erőforrásokkal való gazdálkodás jelenti, beleértve az átpolitizálódást is, mivel a reformok hiánya továbbra is a személyzet nagymértékű fluktuációjához vezet. Ez általában hatással volt a reformpolitikák kialakítására és végrehajtására, többek között a Nyugat-balkáni Reform- és Növekedéstámogató Eszköz és az Ukrajna-eszköz keretében, és továbbra is az uniós tagsággal együtt járó kötelezettségek teljesítésének egyik fő akadály. Ukrajnában a kihívásokat tovább súlyosbítják Oroszország folyamatban lévő agressziós háborújának következményei. A megfelelő elszámoltathatóság érdekében több intézkedésre van szükség a közigazgatási reform intézményi koordinációja és a felügyeleti intézmények megerősítése terén.

Az **államháztartási gazdálkodás** területén valamennyi ország létrehozta a közpénzkezelési reformok hiteles és releváns stratégiai keretét, beleértve a rendszeres nyomonkövetési és koordinációs mechanizmust is. Bosznia-Hercegovina első alkalommal vett részt az államháztartási gazdálkodásról szóló politikai párbeszédben. A fő kihívások a következőkhöz kapcsolódnak: i. a közberuházások irányítása; ii. a költségvetési kockázatok nyomon követése; iii. a költségvetési fegyelem javítása; iv. a stratégiai tervezés összekapcsolása a középtávú költségvetési keretekkel és azok hitelességének javítása; v. az államháztartás belső pénzügyi ellenőrzésének további erősítése; és vi. a költségvetés átláthatóságának javítása.

Alapvető fontosságú, hogy a nemzeti statisztikai hivatalok megbízható és időszerű hivatalos statisztikákat bocsássonak rendelkezésre. Ezért a **nemzeti statisztikai rendszerek** kapacitásának megerősítése továbbra is a reformfolyamat kulcsfontosságú eleme.

Migráció

Az EU továbbra is szilárdan elkötelezett amellett, hogy együttműködjön a nyugat-balkáni régióval és Törökországgal, és támogassa őket. Ennek érdekében átfogó megközelítést alkalmaz az irreguláris migráció kezelésére, beleértve a migráncsempészs és az emberkereskedelem elleni küzdelmet, a határigazgatás javítását, a menekültügyi és védelmi együttműködést, valamint a visszaküldéssel kapcsolatos intézkedések megerősítését. Az irreguláris migrációs áramlások csökkentek a nyugat-balkáni útvonalakon, a jelenség azonban folyamatos éberséget igényel, különös tekintettel a migráncsempészsben és az emberkereskedelemben részt vevő hálózatok illegális tevékenységére.

A Nyugat-Balkánból az EU-ba irányuló illegális határátlépések száma 2023-ban az előző évhez képest 31%-kal csökkent, és ez a csökkenő tendencia 2024 első felében több mint megduplázódott¹³. A **Nyugat-Balkánra vonatkozó uniós cselekvési tervvel** összhangban, amit a Bizottság 2022 decemberében terjesztett elő, az Európai Bizottság a következő területeken nyújt a régiónak támogatást: határigazgatás, a migráncsempészs és az emberkereskedelem elleni küzdelem, a visszaküldések fokozása, a menekültügyi, védelmi és befogadási rendszerek terén folytatott együttműködés, valamint az uniós vízümpolitikával való összehangolás (a nyugat-balkáni partnerek ez utóbbira kötelezettségvállalást tettek a növekedési terv szerinti reformprogramjaikban). A jelentéstételi időszakban új, jogállásról szóló megállapodások tárgyalására, aláírására és hatályba lépésére került sor, amelyek lehetővé teszik az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex) számára, hogy további határ- és partvédelmi csapatokat telepítsen a Nyugat-Balkánra. Az EU

¹³ Forrás: Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (Frontex).

támogatja a Nyugat-Balkánt a migráncsempészség és az emberkereskedelem elleni küzdelemben, ami operatív eredményeket szül.

A Törökországból irregulárisan a görög szigetekre belépők száma a 2022. évhez képest jelentősen nőtt, azonban 2023-ban jelentősen kevesebb személy érkezett Törökországból Ciprusra és Olaszországba. A Bizottság jelenleg hajtja végre a Földközi-tenger keleti térségére vonatkozó, 2023 októberében elfogadott uniós cselekvési tervet. Az EU továbbra is támogatja **Törökország erőfeszítéseit**, melyek jelentősek, és melyek eredményeképpen az ország 3,6 millió – főként Szíriából érkező – menekültet fogadott be. Az EU emellett együttműködik a török hatóságokkal az irreguláris migráció megelőzése érdekében. A 2016. márciusi EU-Törökország nyilatkozat és az EU-Törökország visszafogadási megállapodás végrehajtása továbbra is kulcsfontosságú az EU és Törökország együttműködése szempontjából.

Oroszország Ukrajna elleni agresszív háborújának folyományaképp a lakosság tömegesen hagyja el lakóhelyét **Ukrajnán belül, illetve telepedik le a tágabb régióban**, amelynek országai továbbra is befogadják az ukrán menekülteket, hozzájárulva a védelmi és integrációs erőfeszítésekhez.

Gazdaság

A 10 bővítési **gazdaság** többsége 2023-ban **kilábalt** az Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját követő **nagyarányú gazdasági és társadalmi kihívásokból**, ami azt illusztrálja, hogy ezek a gazdaságok nagy mértékben reziliensek. A folyamatos pusztítás és a polgári áldozatok magas száma ellenére Ukrajna GDP-je 2023-ban a vártnál magasabb arányban, 5,3%-kal nőtt. Az új Ukrajna-terv keretében az ország kötelezettséget vállalt arra, hogy átfogó reformokat hajt végre a makrogazdasági stabilitás fenntartása, a helyreállítás előmozdítása és az uniós csatlakozás érdekében. A legtöbb nyugat-balkáni országban a reál-GDP növekedése lelassult, ugyanakkor erőteljes maradt: Montenegróban 6%-kal, Albániában 3,4%-kal, Koszovóban 3,3%-kal, Szerbiában pedig 2,5%-kal emelkedett, míg Bosznia-Hercegovinában és Észak-Macedóniában a növekedés mérsékeltebb volt (1% és 1,6%) Törökországban és Grúziában szintén erőteljes, 5,1%-os, illetve 7,5%-os GDP-növekedés volt tapasztalható, míg Moldova 2022-ben kezdett felépülni a mély recesszióból, és szerény, 0,7%-os növekedést regisztrált.

A 2022-es csúcspontot követően az **infláció** valamennyi bővítési országban **enyhült**, köszönhetően elsősorban az alacsonyabb nemzetközi nyersanyagáraknak és a szigorúbb monetáris politikáknak. Üdvözlendő fejlemény, hogy Törökország 2023 közepe óta elmozdult a hagyományosabb és szigorúbb gazdaságpolitikák felé. A **munkaerőpiac** strukturális problémái, például a nemek közötti mély szakadék, a strukturális munkaerőhiány és a feketén foglalkoztatottak magas aránya továbbra is közös kihívást jelentenek a 10 gazdaság üzleti környezetére, munkavállalóira és általános növekedésére. E kihívások kezelése szempontjából továbbra is fontos, hogy a partnerek megerősítsék a szociális párbeszédet, beleértve a szociális partnerek kapacitásait.

A 10 bővítési ország számára egyre fontosabb, hogy **felgyorsítsa azokat a strukturális reformokat**, amelyek lehetővé teszik a középtávú fenntartható növekedést, és elmozdítják az országokat az uniós tagsághoz szükséges gazdasági kritériumok teljesítése felé. Ez többek között azt jelenti, hogy működő piacgazdaságot kell kiépíteniük és bizonyítaniuk kell: meg tudnak birkózni az Európai Unión belüli versenyképességgel és piaci erővel. A gazdaságpolitikáknak továbbá támogatniuk kell a zöld és digitális átállás ambiciózus céljait. A dekarbonizációs és rezilienciaépítési szakpolitikai intézkedések érvényre juttatása továbbra is az uniós normákhoz való igazodás alapvető részét képezi.

V. GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KONVERGENCIA ÉS GYORSÍTOTT INTEGRÁCIÓ

A Nyugat-Balkán, Ukrajna, Moldova és Grúzia egy főre jutó GDP-je az EU GDP-jének kb. fele (vagy még kevesebb), és a konvergencia üteme lassú. A 2004. évi EU-bővítés tapasztalatai ugyanakkor azt mutatják, hogy az egységes uniós piachoz tartozás és a strukturális alapok pozitív hatást gyakorolnak a **gazdasági konvergenciára**. Ez megmagyarázza az EU és a bővítési országok közötti kapcsolatok mostani jellegét; a kapcsolatok az infrastrukturális beruházásokra és az üzleti környezet javítására összpontosítanak, valamint azt szolgálják, hogy a bővítési országok **integrálódjanak az uniós**

egységes piac egyes területeibe. Ennek megvalósítására olyan célzott eszközök révén kerül sor, mint a Nyugat-Balkánra vonatkozó növekedési terv, valamint az Ukrajnával, Moldovával és Grúziával kötött, mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségeket is magában foglaló társulási megállapodások. A gyorsított integráció feltétele, hogy a partnerek igazodjanak az uniós vívmányokhoz és megerősítsék az igazgatási kapacitásaikat.

A Bizottság **növekedési tervet fogadott el a Nyugat-Balkánra vonatkozóan**, hogy felgyorsítsa a helyi reformokat, valamint a **Nyugat-Balkán** és az EU közötti **társadalmi-gazdasági konvergenciát**, és hogy elősegítse számukra az uniós tagsági követelményeknek való megfelelést. A terv célja, hogy a partnerek még a csatlakozás előtt élvezhessék az uniós tagság bizonyos előnyeit, és további reformmóztönzöt kínáljon számukra. A stratégia középpontjában a következő elvek állnak: a régió partnereinek fokozatosan, még a csatlakozást megelőzően integrálódniuk kell az EU egységes piacába, meg kell erősíteni a regionális gazdasági együttműködést, és mozgósítani kell a strukturális reformokat a jogállamiság, az üzleti környezet, a zöld és digitális átállás, valamint a humántőke-fejlesztés területén. Ezeket a reformokat a Reform- és Növekedéstámogató Eszköz támogatja.

A növekedési terv végrehajtása jelenleg is zajlik, új lendületet adva a régióknak. Az EU kilátásba helyezte a bővítési országok számára, hogy ha elfogadják a vonatkozó vívmányokat, strukturális reformokat vezetnek be és eredményeket érnek el a regionális gazdasági együttműködés terén, még a csatlakozás előtt bevonja őket az uniós egységes piac egyes területeinek működésébe. Ennek érdekében **rendszeres miniszteri és vezetői találkozókra**¹⁴ kerül sor, amely összekovácsolja a régió partnereit. A végrehajtási kérdéssel foglalkozó találkozókat a nyugat-balkáni partnerek felváltva tartják, és az EU is részt vesz rajtuk. Az integráció jegyében eddig többek között a következő intézkedéseket vezették be: az egységes eurófizetési térséghez (SEPA) történő csatlakozás iránti kérelmek, az EU-Nyugat-Balkán határain történő vámkezelés felgyorsítását célzó zöld sávok, az ipari termékek megfelelőségértékeléséről és elfogadásáról szóló célzott megállapodások, a nemzeti személyazonosítóadat-tárcák, valamint az európai digitális személyiadat-tárcákkal interoperábilis balkáni digitális személyiadat-tárcák kidolgozása, a WiFi4EU kezdeményezés nyugat-balkáni bevezetése, a régió bevonása az európai digitális innovációs központokba, valamint a kritikus fontosságú gyógyszerekkel foglalkozó szövetség keretében történő együttműködés. A tervek szerint Albánia és Montenegró 2024 végére, továbbá egyéb nyugat-balkáni partnerek 2025-ben SEPA-taggá válhatnak, ami jelentős előnyökkel járhat számukra.

Az EU egységes piacához való hozzáférés feltétele, hogy a régió fokozza a regionális gazdasági együttműködésre irányuló erőfeszítéseit, és ehhez megvalósítsa a **közös regionális piacot**. A Nyugat-Balkán ambiciózus, felülvizsgált cselekvési tervet dolgozott ki és fogadott el ehhez a kezdeményezéshez, amely a regionális mobilitás és a regionális beruházások előmozdítása révén képes további lendületet adni a régió növekedésének.

A növekedési terv tartalmaz egy 6 milliárd EUR-t kitevő célzott **Reform- és Növekedéstámogató Eszközt**. Az összeg egyrészt azokat az országokat jutalmazza, amelyek tényleges előrehaladást értek el az előre elfogadott ambiciózus reformprogramok végrehajtásában, másrészt pedig támogatja a nyugat-balkáni beruházási kereten (WBIF) keresztül végrehajtott és a kiemelt területeket érintő kulcsfontosságú beruházásokat. A Bizottság öt reformprogram jóváhagyásáról határozott. Miután aláírják az eszközt és a hitelmegállapodásokat, és folyósították az előfinanszírozást, megkezdődhet a végrehajtás.

Az eszköz kiegészíti az **Előcsatlakozási Támogatási Eszközön (IPA III)** keresztül a Nyugat-Balkánnak nyújtott előcsatlakozási támogatást, amely az adminisztratív és intézményi

¹⁴ A balkáni hatok (*Western Balkans Six*, WB6) vezetőinek találkozója 2024. január 21–22-én Szkopjében, február 28–29-én Tiranában és május 15–16-án Kotorban került sor, ahol megállapodás született, hogy a következő találkozóknak Bosznia-Hercegovina ad otthont 2024 őszén. A nyugat-balkán vezetők 2024. szeptember 19-én találkoztak von der Leyen elnökkel, hogy megvitassák a növekedési terv végrehajtását.

kapacitásépítésre, valamint a **Nyugat-Balkánra vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási terv**¹⁵ (2020) végrehajtására összpontosít, beleértve a Global Gateway stratégia szerinti kezdeményezések bevezetését, és amely támogatja a gazdasági növekedést, és a régió kettős (zöld és digitális) átállását. A gazdaságélénkítési és beruházási terv várhatóan mintegy 30 milliárd EUR értékű beruházást mozgósít a régióban, amelyből 9 milliárd EUR uniós vissza nem térítendő támogatás. A terv végrehajtása zökkenőmentesen halad: az eddig jóváhagyott programok mintegy 17,5 milliárd EUR-t mozgósíthatnak. Ebből 5,4 milliárd EUR uniós támogatás 68 kulcsfontosságú infrastrukturális és szociális beruházás finanszírozását teszi lehetővé a régióban. Ezen túlmenően 21 garancia célja, hogy a régió beruházási kapacitásának növelése érdekében magánberuházásokat vonjon be. A garanciák uniós fedezete elérheti akár a 937 millió EUR-t is. Az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből vidékfejlesztési programok (IPARD) is támogathatók Albániában, Észak-Macedóniában, Montenegróban, Szerbiában és Törökországban.

Ukrajnának és gazdaságának a jövőbeni uniós csatlakozás jegyében történő újjáépítése nem csak jelentős pénzügyi erőfeszítést, hanem strukturális reformokat is igényel. E célból az EU elfogadta az 50 milliárd EUR összegű **Ukrajna-eszközt**, amelynek célja, hogy támogassa az országot a csatlakozásra való felkészülésben, az infrastruktúra újjáépítésében és korszerűsítésében, a strukturális reformok végrehajtásában és a tagsággal járó kötelezettségek vállalásához szükséges közigazgatási kapacitások megerősítésében. Az eszköz 2024. március 1-jén lépett hatályba.

Az eszköz első pillére az **Ukrajna-terv**, amely alapvető eszköz Ukrajna konvergenciájának és az EU-ba való fokozatos integrációjának biztosításához. Ezt az átfogó tervet az ukrán kormány dolgozta ki, és a Bizottság áprilisban, a Tanács pedig májusban hagyta jóvá. A terv 69 reformot és 10 beruházást határoz meg, amelyek 15 területet fednek le (többek között az energiaügyet, a mezőgazdaságot, a közlekedést, a zöld és digitális átállást, a humán tőkét, az állami tulajdonú vállalatokat, az üzleti környezetet, az államháztartást és a decentralizációt). Ezen intézkedések célja, hogy fokozzák Ukrajna makrogazdasági és pénzügyi rezilienciáját, javítsák a kormányzást, növeljék a közigazgatás kapacitását és hatékonyságát, fokozzák az igazságszolgáltatás elszámoltathatóságát és integritását, támogassák a magánszektor fejlődését és teremtsenek olyan környezetet, amely elősegíti a fenntartható gazdasági növekedést. A tervek szerint több reform is támogatja Ukrajna csatlakozási erőfeszítéseit azáltal, hogy előmozdítja az uniós vívmányokhoz való igazodást, elsősorban a közigazgatás, az államháztartási gazdálkodás, a pénzmosás elleni küzdelem, a közbeszerzés, valamint a közlekedési és az agrár-élelmiszeripari ágazat terén.

Az eszköz második pillére az **Ukrajna számára fenntartott beruházási keret**. Ennek költségvetése 9,3 milliárd EUR, és célja, hogy az ország helyreállításának és újjáépítésének támogatására akár 40 milliárd EUR összegű köz- és magánberuházásokat vonzzon a térségbe. Az eszközből eddig 1,4 milliárd EUR-t különítettek el, hogy kiegészítsék azokat a nemzetközi beruházási megállapodásokat, amelyeket több nemzetközi pénzügyi intézménnyel kötöttek. A cél az ukrán gazdaságba irányuló konkrét beruházások ösztönzése. Az eszköz harmadik pillére technikai segítséget nyújt az ukrán kormánynak a kapacitásépítéshez, a tervben meghatározott és a csatlakozás szempontjából releváns reformok végrehajtásához, valamint a civil társadalom támogatásához.

Az EU és **Ukrajna közötti mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség** hatékony eszköznél bizonyul, hogy megteremtse a feltételeket a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok javításához, tovább erősítve a konvergenciát. A mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térséggel az EU teljes mértékben liberalizálta az Ukrajnából származó termékek túlnyomó többségének behozatalát, és csak néhány mezőgazdasági termék esetében tart fent vámkontingenseket és minimálárrendszert. Ukrajna gazdaságának támogatása érdekében az EU ideiglenes autonóm kereskedelmi intézkedéseket fogadott el, amelyek 2022 óta teljes mértékben megszüntették az importált termékekre kivetett vámokat. Az uniós érdekelt felek aggályainak figyelembevétele érdekében azonban egyes érzékeny mezőgazdasági ágazatok esetében az EU megerősített védelmi mechanizmust és vészféket vezetett be. A fokozatos integrációt célzó egyéb rendelkezések pedig lehetővé fogják tenni az országnak, hogy már a

¹⁵ COM(2020) 690.

csatlakozás előtt élvezhesse a tagság előnyeit, például megállapodást kössön az ipari termékek megfelelőségértékeléséről és elfogadásáról (ACAA) vagy hogy csatlakozzon a belföldi díjas barangolásra vonatkozó kezdeményezéshez.

Az EU és Moldova közötti mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség révén Moldova még a csatlakozás előtt felgyorsíthatja gazdasági és kereskedelmi integrációját az EU-val. Az EU teljes mértékben liberalizálta a Moldovából származó árubehozatalt, kivéve hét mezőgazdasági terméket, amelyek esetében 2022 óta ideiglenes liberalizációt biztosító autonóm kereskedelmi intézkedések vannak érvényben. Az ország jelenleg azon dolgozik, hogy ipari termékek megfelelőségértékeléséről és elfogadásáról szóló megállapodást kössön, és csatlakozzon a belföldi díjas barangolásra vonatkozó uniós kezdeményezéshez.

Az Európai Bizottság 2024. október 10-én elfogadta a **moldovai növekedési tervet**, amelynek költségvetése 1,8 milliárd EUR. A tervet a 2025–2027-es időszakra egy Reform- és Növekedéstámogató Eszköz támogatja. A terv célja, hogy a következő három évben felgyorsítsa a társadalmi-gazdasági és az alapvető reformokat, javítsa Moldova hozzáférését az Európai Unió egységes piacához, és növelje a pénzügyi támogatást. A terv és az eszköz együttesen lehetővé teszi és ösztönzi a csatlakozási folyamat felgyorsításához szükséges reformokat és beruházásokat.

Az **EU-Grúzia mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térség** végrehajtása továbbra is segíti Grúziát, hogy jogi keretét megfeleltesse az uniós elvárásoknak, továbbá nyitott környezetet hoz létre a két fél közötti kereskedelemnek és beruházásoknak.

A keleti partnerség országai és régiója szintén részesül támogatásban a Szomszédügyi, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszközből (NDICI) és a **gazdaságélénkítési és beruházási tervből**¹⁶. A cél a zöld és digitális átállás, valamint a gazdasági növekedés a régió egészében, beleértve a Global Gateway stratégia bevezetését is. A terv végrehajtása a jelentéstételi időszakban felgyorsult. 2024 októberétől e terv keretében összesen 11,6 milliárd EUR összegű köz- és magánberuházásokra került sor. Ezek a beruházások a magánszektorba irányulnak, és kedvezményes finanszírozást biztosítanak a mikro-, kis- és középvállalkozások számára. Emellett beruházásokra kerül sor a közlekedés, valamint a digitális és energetikai konnektivitás terén. A tőkeáttételes beruházások nagyban hozzájárulnak a partnerországok gazdasági növekedéséhez, és megeremtik az integráltabb és jövőbarát gazdaságok alapjait.

Az Európai Fenntartható Fejlődési Alap Plusz (EFFA+) keretében 2022-ben elindított **törökországi beruházási platform** (TIP) várhatóan közel 2,4 milliárd EUR összegben fog beruházást mozgósítani Törökországban. Ehhez az EU több mint 400 millió EUR összegű uniós garanciát nyújt. A platform elősegíti a beruházásokat a kölcsönös érdeklődésre számot tartó területeken, például a zöld beruházások és a fenntartható átállás, a megújuló energia, a konnektivitás és a digitalizáció területén. Hatékony kockázatmentesítési eszközöket biztosít az uniós és nemzetközi pénzügyi intézmények pénzügyi kapacitásának növelése, valamint a törökországi köz- és magánberuházások támogatása és előmozdítása érdekében. A platform adott esetben előkészítheti az utat a nemzetközi pénzügyi intézményekkel közösen indított „Európa együtt” kezdeményezések előtt is.

A 2023. februári pusztító **földrengések** után az EU szolidaritásáról biztosította Törökországot, és tetemes pénzügyi támogatást nyújtott a részére. A két fél sikeresen együttműködik az EU által felajánlott 1 milliárd EUR összegű támogatás végrehajtása során.

2024-ben emellett egymilliárd EUR felajánlás érkezett a **szíriai menekültek és a törökországi befogadó közösségek** számára.

A gazdasági konvergenciának együtt kell járnia a szociális jogok európai pillérének elvein és az uniós szociális vívmányokon alapuló **társadalmi felzárkózással**. Ennek eléréséhez elengedhetetlen, hogy valamennyi bővítési ország jól működő munkaerőpiaci struktúrákat és intézményeket, hatékony szociális védelmi rendszereket alakítson ki és hatékony szociális párbeszédet folytasson.

¹⁶ SWD(2021) 186 végleges

VI. REGIONÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS JÓSZOMSZÉDI KAPCSOLATOK

A **Nyugat-Balkánon** a jószomszédi kapcsolatok és a regionális együttműködés a stabilizációs és társulási, valamint a bővítési folyamat alapvető elemét képezik. Továbbra is fontos a **múlt örökségének lezárása** és az 1990-es évek konfliktusaiból eredő viták rendezése. Még mindig megoldásra várnak fontos nyitott bilaterális kérdések, többek között határkérdések, a háborús bűnök áldozatainak való igazságszolgáltatás, az eltűntként nyilvántartott személyek sorsának felderítése és a múltbeli atrocitások regionális szintű, pontos számbavétele.

A régió teljesíti a **közös regionális piac** létrehozására irányuló törekvését, amely a személyek, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabad mozgását hivatott megvalósítani, és a tervek szerint elősegíti a foglalkoztatást és a kereskedelmet, továbbá megkönnyíti a partnerek közötti vámeljáráásokat. A folyamatot a **Regionális Együttműködési Tanács** és a **Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA)** koordinálja a **6 nyugat-balkáni kamara által létrehozott beruházási fórummal** közösen.

Történt előrelépés a közös regionális piacra vonatkozó cselekvési terv végrehajtásában. Az elmúlt három évben öt mobilitási megállapodás elfogadására került sor az alábbi területeken: az utazáshoz szükséges személyazonosító igazolvány, a szakmai és egyetemi képesítések elismerésére, valamint a felsőoktatáshoz való hozzáférés. A régóta fennálló nehézségek leküzdése érdekében a **CEFTA vegyes bizottság 2024 októberében** számos fontos határozatot hozott, amelyek kiterjesztették a közös regionális piacból eredő potenciális előnyöket.

A **2024. október 14-i berlini csúcstalálkozón** a régió elfogadta a közös **regionális piacra vonatkozó (2025–2028-as időszakra szóló) második cselekvési tervet**. A terv célja a meglévő együttműködés elmélyítése és új kezdeményezések elindítása, különös tekintettel a kereskedelemre, a szabad mozgásra, az üzleti környezetre, a humán tőkére és a digitális átállásra. E cselekvési terv végrehajtása és az átfogó regionális együttműködés az egyik kulcsfontosságú feltétele annak, hogy az EU megnyissa egységes piacának bizonyos területeit a Nyugat-Balkán előtt, amint azt a növekedési tervben rögzítette. Mind a CEFTA-határozatok, mind a cselekvési terv végrehajtása új szakaszt nyit meg a közös regionális piac létrehozásában, ami kézzelfogható előnyökkel jár a régió lakosai és vállalkozásai számára.

A közlekedés, az energia és a digitalizáció területén folytatott együttműködés révén a **regionális konnektivitás** továbbra is kiemelt helyen szerepel a napirenden. A **Közlekedési Közösség** továbbra is támogatta a közlekedési ágazatok fokozatos integrációját a Nyugat-Balkánon, Ukrajnában, Moldovában és Grúziában, miközben folyamatban van egy ütemterv kidolgozása, hogy a „zöld sávok” kezdeményezés kiterjesztése megkönnyítse a közlekedést. Ennek keretében modernizálni kell 11 határátkelőhelyet (melyek a régióban, valamint a régió és az EU között helyezkednek el), hogy lecsökkenjen a várakozási idő, de a szükséges ellenőrzések se szenvedjenek csorbát. Az EU-Ukrajna **szolidaritási folyosók** továbbra is jelentős logisztikai szerepet játszanak, hiszen rajtuk keresztül bonyolódik az Ukrajna, Moldova, az EU és a világ többi része közötti, kritikus fontosságú kereskedelmi forgalom.

Folytatódott az együttműködés az **Energiaközösség Titkárságával** a nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervek tekintetében (annak ellenére, hogy késve fogadták el őket), ami elősegíti a 2030-ig tartó időszakra szóló energia- és éghajlat-politikai keret végrehajtását, javítja az energiabiztonságot és az energiahatékonyságot, valamint előmozdítja az **energiapiaci integrációt** az EU-val. Alapvető fontosságú, hogy az Energiaközösség szerződő felei átültessék és végrehajtsák a villamosenergia-integrációs csomagot, és törekedjenek arra, hogy 2030-ra a szén-dioxid-kibocsátási ár megegyezzen a villamos energiára vonatkozó kibocsátáskereskedelmi rendszerben szereplő árral.

A digitális területen a régió továbbra is alkalmazza a **belföldi díjszabás szerinti barangolásról** szóló 2019. évi megállapodást, valamint a barangolási díjak csökkentéséről szóló önkéntes megállapodást, amelyet a vezető távközlési szolgáltatók kötöttek az EU-val, és amely 2023. október 1-jén lépett hatályba. Az uniós vívmányokhoz való igazodás, valamint az uniós 5G kiberbiztonsággal kapcsolatos eszköztárnak és a kiberrezilienciára vonatkozó átfogó kereteknek megfelelő szilárd, stabil és

biztonságos infrastruktúra mellett a régiónak digitális személyazonossági kereteket és digitális közszolgáltatásokat is ki kell dolgoznia. A régió elkötelezett amellett, hogy létrehozza a nemzeti digitális személyiadat-tárcákat, majd ezt követően 2027 végéig létrehoz egy „balkáni digitális személyiadat-tárcát”.

A **regionális ifjúsági együttműködési iroda (RYCO)** továbbra is erősíti a fiatalok közötti emberi kapcsolatokat. Ez az egyedülálló helyzetben lévő regionális mechanizmus előmozdítja az együttműködést, a bizalmat és a megbékélést a régióban élő fiatalok, valamint az EU között. Az **Európa Tanulmányok Szakkollégiuma** 2023 őszén megnyitotta nyugat-balkáni kirendeltségét Tiranában, ami tovább fogja erősíteni a régió oktatási kapcsolatait az EU-val. A régió aktívan részt vesz az uniós oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramokban, az **Erasmus+ programban** és az **Európai Szolidaritási Testületben**, a régió felsőoktatási intézményei pedig részt vesznek az **európai egyetemi szövetségek** munkájában és a **Kreatív Európa program** kreatív ágazataiban; mindez szintén szolgálja az emberi kapcsolatokat és a jószomszédi viszonyt. Az innovációra, a kutatásra, az oktatásra, a kultúrára, az ifjúságra és a sportra vonatkozó nyugat-balkáni menetrend sikeres végrehajtása továbbra is elősegíti a kutatási infrastruktúrák, a tudományos és technológiai parkok kifejlesztését, előmozdítja a technológiatranszfert és az innovációtámogató intézkedéseket, és ezáltal még jobban hozzájárul a régió versenyképességéhez.

A meglévő **kétoldalú megállapodásokat** – többek között a Görögország és Észak-Macedónia közötti preszpa-tavi megállapodást, valamint a barátságról, a jószomszédi viszonyról és az együttműködésről szóló, Bulgáriával kötött szerződést – minden félnek továbbra is jóhiszeműen végre kell hajtania.

Koszovó és Szerbia kapcsolata továbbra is feszült, noha történtek előrelépések a **normalizálódás felé**. Figyelemre méltó eredmények például: az Ohridban 2023 februárjában és márciusában született, mérföldkő jelentőségű megállapodások, a szerb többségű önkormányzatok szövetségének/közösségének létrehozására tett előkészületek, eredmények az energiaágazatban és az eltűnt személyek sorsának felderítésére vállalt kötelezettségek. Az érdemi előrelépés attól függ, hogy a felek részt vesznek-e az EU közvetítésével zajló párbeszédben, és késedelem vagy előfeltételek nélkül végrehajtják-e a Koszovó és Szerbia közötti kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodást és annak mellékletét. Az uniós csatlakozáshoz elengedhetetlen, hogy a felek rendezzék kapcsolataikat, különben komoly lehetőségeket szalaszthatnak el. A Szerbia csatlakozási tárgyalásainak 35. fejezetében foglalt kritériumok és a Koszovó normalizálással foglalkozó különleges csoport napirendje 2024 májusában frissültek, és most már tartalmazzák a Koszovó és Szerbia közötti kapcsolatok normalizálásához vezető útról szóló megállapodást és annak végrehajtási mellékletét.

Oroszország **Ukrajna** elleni agressziós háborúja hatással volt Ukrajna kétoldalú partnereivel és szomszédos országaival fennálló kapcsolataira. Az ukrán hatóságok arra törekednek, hogy tovább erősítsék az európai és más országokkal fenntartott együttműködést és diplomáciai kapcsolataikat, beleértve az Ukrajna békeformulájával összhangban álló igazságos és tartós béke támogatását Ukrajnában.

Ukrajna nyugat-balkáni országokkal fenntartott kapcsolatai összességében javultak, bár Szerbia és a Boszniai Szerb Köztársaság eltérő álláspontot képvisel az Oroszországhoz való viszonyuk tekintetében. A Grúziával fennálló kapcsolatokra bizonyos nyomás nehezedik, elsősorban amiatt, hogy Grúzia nem igazodik az Oroszországgal szembeni szankciókhoz. Bár Törökország sem igazodik az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez, az ország ugyanakkor jelentős kétoldalú gazdasági és emberi kapcsolatokat tart fenn Ukrajnával, így továbbra is stratégiai jelentőségű partnere, amit a kétoldalú vízummentességi rendszer és a 2022 februárjában aláírt szabadkereskedelmi megállapodás is bizonyít. Törökország rendszeres erőfeszítéseket tesz továbbá a fekete-tengeri gabonakezdeményezés újraindítására (amelyet Oroszország 2023 júliusában megszüntetett), továbbá kiemelkedő résztvevője Ukrajna nemzetközi Krími Platformjának.

Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúját követően **Moldova** fokozta együttműködését Ukrajnával és Romániával az Ukrajnát elhagyó személyek humanitárius támogatása, az energiabiztonság, a közlekedés és az összekapcsoltság terén. Ukrajna és a Moldova kétoldalú

együttműködése erősödött; Moldova szolidaritást tanúsít Ukrajnával, az ENSZ Közgyűlésének vonatkozó határozataival mellett szavazott, és csatlakozott egy sor politikai nyilatkozathoz, amelyekben nemzetközi szervezetek elítélik a katonai agressziót. Moldova jobban igazodik az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez is, annak ellenére, hogy Oroszország nyomást gyakorol rá.

Grúzia továbbra is támogatja Ukrajna területi integritását és szuverenitását, például társszerzője az Ukrajnát támogató ENSZ-határozatoknak, nem igazodik azonban az Oroszországgal szembeni uniós korlátozó intézkedésekhez. Grúzia és **Törökország** között stratégiai partnerség áll fent és magas szintű kapcsolatokat ápolnak, többek között a magas szintű Stratégiai Együttműködési Tanács keretében.

Ukrajna, Moldova és Grúzia továbbra is aktívan részt vesz a **keleti partnerségben**.

A jelentéstételi időszakban Törökország és Görögország kapcsolata tovább javult, és 2023 decemberében ennek eredményeként a két ország vezetője a magas szintű együttműködési tanács 5. ülésén aláírta a baráti kapcsolatokról és a jószomszédi viszonyról szóló athéni nyilatkozatot. Az uszító retorika ma már ritka. Törökország nem végzett jogellenes fúrás tevékenységeket a Földközi-tenger keleti térségében, és nem repült át az Égei-tenger görög szigetei felett. A görög felségvizeket azonban a jelentések szerint továbbra is megsérti; 2024-ben több ilyen eset volt, mint 2023-ban. Az EU 2024 áprilisában teljes elkötelezettségét fejezte ki a ciprusi probléma átfogó – az ENSZ keretében és az uniós értékekkel összhangban történő – rendezése mellett, és üdvözölte az ENSZ-főtitkár Ciprusért felelős személyes megbízottjának kinevezését.

Törökország továbbra is az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozataival ellenkező, kétállami megoldás mellett foglalt állást. Most kiemelten fontos, hogy Törökország elkötelezze magát a **ciprusi probléma** méltányos, átfogó és működőképes, két közösségből és két zónából álló, politikai egyenlőséget élvező, föderációs modellen alapuló **rendezése** mellett az ENSZ keretében, illetve aktívan hozzájáruljon ahhoz, összhangban az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó határozataival, valamint az uniós vívmányokkal és alapelvekkel. Törökországnak sürgősen teljesítenie kell az EU–Törökország társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvének teljes körű végrehajtására vonatkozó kötelezettségét, és előrelépést kell tennie a Ciprusi Köztársasággal fennálló viszony normalizálása terén. Törökországnak haladéktalanul vissza kell vonnia a Varószíával kapcsolatban 2020 októbere óta tett valamennyi olyan intézkedést és lépést, amely ellentétes az ENSZ Biztonsági Tanácsának vonatkozó határozataival és nyilatkozataival. A jóhiszemű párbeszéd folytatása, valamint az EU érdekeivel ellentétes és a nemzetközi jogot és az uniós tagállamok szuverén jogait sértő egyoldalú fellépések beszüntetése elengedhetetlen feltétele a stabil és biztonságos környezet biztosításának a Földközi-tenger keleti térségében, valamint az EU és Törökország közötti, együttműködésen alapuló és kölcsönösen előnyös kapcsolatnak. Törökországgal szemben elvárás, hogy egyértelműen elkötelezze magát a jószomszédi kapcsolatok, a nemzetközi megállapodások, valamint az ENSZ Alapokmányával összhangban történő békés vitarendezés mellett, szükség esetén a Nemzetközi Bíróság bevonásával. Az EU továbbra is elkötelezett saját és tagállamai érdekeinek védelmével, valamint a regionális stabilitás megőrzése mellett.

A bővítési országok **területi együttműködése** lehetővé teszi, hogy a kulcsfontosságú társadalmi és gazdasági ágazatokban együttműködjenek egymással és a szomszédos uniós tagállamokkal. Konkrétabban, a határokon átnyúló és az Interreg együttműködési programok lehetőséget teremtenek a helyi önkormányzati szintű párbeszédre, együttműködésre és fejlesztésre, amelyben részt vesznek a közösségek, a magánszektor tagjai és a civil társadalmi szervezetek. Az EU adriai- és jón-tengeri régióra, valamint a Duna régióra vonatkozó stratégiája továbbra is hozzájárul a tagállamok és a tagjelölt országok közötti együttműködéshez e két makrorégió fejlesztése, kohéziója és az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében. Ezek a stratégiák döntően hozzájárulnak a bővítés előkészítéséhez. Céljuk a makrorégiók gazdasági és társadalmi potenciáljának felszabadítása, a különböző uniós szakpolitikák adminisztratív kapacitásának előmozdítása, valamint a fejlesztési projektek előmozdítása a kulcsfontosságú területeken.

Hozzájuk hasonlóan a közös tengerügyi menetrend megkönnyíti a tagállamok és a fekete-tengeri térség tagjelölt országai közötti párbeszédet és együttműködést az olyan témákban, mint a

környezetvédelem, a tengerszennyezés megelőzése és kezelése, valamint a kék gazdaság fenntartható fejlődése.

VII. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

I.

1. Húsz évvel ezelőtt – történetének legnagyobb bővítése során – 10 új tagállam lépett be az EU-ba. Az uniós csatlakozás azóta is a hosszú távú biztonság, **béke, stabilitás és jólét** egyik fő mozgatórugója Európában. **Tíz partner** (hat nyugat-balkáni partner, valamint Törökország, Ukrajna, a Moldova és Grúzia) előtt áll nyitva az a **történelmi lehetőség, hogy jövőjüket összekössék az EU-val**.
2. A bővítési folyamat továbbra is **érdemeken alapul**, és az egyes partnerek által elért objektív eredményektől függ. Az érintett partnereknek visszafordíthatatlan reformokat kell végrehajtaniuk az uniós jog valamennyi területén, különös tekintettel a **bővítési folyamat alapkérdéseire**. A demokrácia, a jogállamiság és az alapvető értékek továbbra is az EU bővítési politikájának sarokkövei. Az uniós tagság **stratégiai döntés**. A partnereknek határozottan és egyértelműen magukévá kell tenniük és elő kell mozdítaniuk az **uniós értékrendszert**. Az új geopolitikai környezetben az EU **közös kül- és biztonságpolitikájához** való igazodás jelzi a legjobban az értékközösséget és a stratégiai orientációt.
3. A **bővítési folyamat** 2023 és 2024 folyamán **új lendületet kapott**. 2024 október 15-én megnyitották az „alapkérdések” témakört Albániával. Ukrajnával és Moldovával a 2024 júniusában tartott első kormányközi konferenciákon megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások. Montenegró jó úton halad a további tárgyalási fejezetek ideiglenes lezárása felé, miután teljesítette a jogállamisági fejezetekre vonatkozó időközi kritériumokat. Az Európai Tanács 2024 márciusában úgy határozott, hogy az EU megkezdi a csatlakozási tárgyalásokat Bosznia-Hercegovinával. Az átvilágítási folyamat 2023 végén Albániával és Észak-Macedóniával is lezárult. Az Európai Tanács 2023 decemberében tagjelölti státuszt adott Grúziának. A grúz kormány azonban 2024 tavasza óta olyan politikát folytat, amely veszélyezteti Grúzia uniós csatlakozását, és ami *de facto* a csatlakozási folyamat leállításához vezetett. A Tanács továbbra is napirenden tartja Koszovó 2022 decemberében benyújtott tagsági kérelmét.
4. A bővítés történelmi jelentőségű lehetőség mind a csatlakozó országok, mind a jelenlegi tagállamok és az EU egésze számára. A **nagyobb és erősebb Unió jelentős társadalmi-gazdasági, politikai és biztonsági előnyökkel** jár. A kibővített EU nagyobb garanciát jelent a kontinens politikai stabilitására, biztonságára és békéjére. A még több tagot számláló Unió erősebb, nagyobb geopolitikai erővel bíró globális szereplő lesz, és így **még jelentősebb szerepet játszhat a nemzetközi porondon**. Az EU bővítése messzemenő **társadalmi-gazdasági előnyökkel** fog járni az Unió jelenlegi és jövőbeli tagjai számára. Ugyanakkor az EU-nak is el kell gondolkodnia a bővítésről; szerveit és szakpolitikáit fel kell készítenie rá. **Az Európai Bizottság március 20-án közleményt fogadott el a bővítést megelőző reformokról és szakpolitikai felülvizsgálatokról, amely hozzájárul ahhoz az eszmecseréhez, hogy milyen belső reformokat kell az EU-nak végrehajtania**. A Bizottság közzé fogja tenni a bővítést megelőző szakpolitikai felülvizsgálatokat, amelyek az egyes területekre, például a jogállamiságra, az egységes piacra, az élelmezésbiztonságra, a védelemre és biztonságra, az éghajlatra és az energiára, a migrációra, valamint tágabb értelemben a társadalmi, gazdasági és területi konvergenciára összpontosítanak.
5. A bővítési partnereknek **fokozatos integráció** révén szilárdan kapcsolódniuk kell az EU-hoz, hogy a bővítési folyamat felgyorsítható legyen. A fokozatos integráció segíteni fogja az uniós tagsághoz szükséges technikai felkészülést, felgyorsítja az uniós vívmányok átvételét és zökkenőmentesebbé teszi a csatlakozási folyamatot. A **Nyugat-Balkánra vonatkozó növekedési terv** végrehajtásával a Nyugat-Balkán gazdasága gyorsabban fog tudni felzárkózni az EU gazdaságához. A terv célja, hogy az érintett partnerek még a csatlakozás előtt részesüljenek az egységes piac bizonyos előnyeiből és kötelezettségeiből, és megnövelt pénzügyi támogatást

kapjanak a Reform- és Növekedéstámogató Eszközön keresztül, ami ösztönzi a reformokat a Nyugat-Balkánon. Az EU egységes piacához való hozzáférés döntő feltétele, hogy a régió fokozza a regionális gazdasági együttműködésre irányuló erőfeszítéseket, és a közelmúltbeli pozitív fejleményekre építve kiépítse a közös regionális piacot. A növekedési terv részeként a Bizottság jóváhagyta öt nyugat-balkáni partner reformprogramját, amelyekben rögzítették, milyen ambiciózus reformokat fognak az eszköz célkitűzéseinek elérése érdekében véghezvinni. Bosznia-Hercegovina a Bizottság segítségével véglegesíti reformprogramját. Az **Ukrajna-eszköz 2024 és 2027 között** az Ukrajna-terv végrehajtása alapján támogatást fog nyújtani az országnak, hogy Ukrajna konvergenciájának üteme ne csökkenjen, és hogy az ország fokozatosan integrálódjon az EU-ba. Az EU 2024. október 10-én külön **növekedési tervet fogadott el Moldova számára**, hogy támogassa társadalmi-gazdasági reformjait és beruházásait.

6. A Nyugat-Balkánon a **jószomszédi kapcsolatok és a regionális együttműködés** a stabilizációs és társulási, valamint a bővítési folyamat alapvető elemét képezik. Továbbra is fontos a múlt örökségének lezárása és az 1990-es évek konfliktusaiból eredő viták rendezése. Bizonyos kétoldalú kérdéseket még meg kell oldani, mivel ezek rontják a regionális integrációt és a partnerek uniós kilátásait. Koszovó és Szerbia uniós csatlakozásához elengedhetetlen, hogy kapcsolataikat normalizálják, különben fontos lehetőségeket szalaszthatnak el.
7. **Törökország** tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere, és a kormány stratégiai céljának tartja az uniós csatlakozást. Az országgal folytatott csatlakozási tárgyalások azonban – a Tanács határozatával összhangban – 2018 óta szünetelnek, és az értékelés alapjául szolgáló tények változatlanul fennállnak. Továbbra is komoly aggályok vannak az alapvető jogok és a jogállamiság területén, ideértve az igazságszolgáltatás függetlenségét is. A jogállamiságról és az alapvető jogokról folytatott párbeszéd továbbra is az EU és Törökország közötti kapcsolatok szerves részét képezi. Az EU és Törökország közötti politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok aktuális állásáról szóló közös közleményben foglalt ajánlások megvalósítása az Európai Tanács következtetéseivel összhangban fokozatos, arányos és visszafordítható módon halad előre, és a felek vizsgálják az újbóli kapcsolatfelvétel lehetőségeit. Az Európai Uniónak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos legyen, és hogy együttműködő és kölcsönösen előnyös kapcsolatot építsen ki Törökországgal.

II.

8. Az uniós csatlakozási folyamat **Montenegró** kulcsfontosságú prioritása. A hatóságok elkötelezettek a csatlakozás iránt, ami általában véve a szakpolitikai döntésekben is tükröződik. Ennek megfelelően az EU kül- és biztonságpolitikájához (és a szankciókhoz) való igazodás mértéke változatlanul 100 %. 2023. októberi megalakulása óta a kormány összességében stabil politikai környezetben működik, és a polarizáció az elmúlt évekhez képest kisebb. A kormány nagy mértékben felgyorsította a csatlakozási előkészületeket, és a 2024 júniusában tartott kormányközi konferencia megerősítette, hogy Montenegró összességében teljesítette a jogállamiságról szóló 23. és 24. fejezetre vonatkozó időközi kritériumokat, ami további fejezetek ideiglenes lezárásához vezethet, amennyiben teljesülnek a feltételek.

A Bizottság értékelése szerint jelenleg egyensúlyban vannak egyrészt a jogállamisággal foglalkozó fejezetek keretében, másrészt a fejezetekről folytatott csatlakozási tárgyalásokon elért eredmények, összhangban a tárgyalási kerettel. Továbbra is prioritás az előrehaladás, és fokozni kell a lezáratlan kérdések megoldására irányuló erőfeszítéseket. A jogállamiság területén ez azt jelentené, hogy az országnak továbbra is foglalkoznia kell a véleménynyilvánítás és a tömegtájékoztatás szabadsága, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem fő területeivel, valamint fel kell gyorsítania és el kell mélyítenie a bírák függetlenségével, szakmaiságával és elszámoltathatóságával kapcsolatos reformokat. A tárgyalások egyéb fejezetei esetében azonnali hangsúlyt kell fektetni az uniós csatlakozáshoz szükséges kulcsfontosságú reformok végrehajtására és a tárgyalási záráskritériumok teljesítésére, különösen azon fejezetek tekintetében, amelyek rövid távon ideiglenesen lezárhatók. Montenegró kormánya jelezte, hogy 2026 végéig le szeretné zárni a csatlakozási tárgyalásokat. A Bizottság kész támogatni ezt az ambiciózus célkitűzést, és 2024 végéig javaslatot tesz további fejezetek ideiglenes lezárására,

valamint érdemi programot határoz meg 2025-ra, ha teljesülnek a vonatkozó feltételek. E célból alapvető fontosságú, hogy Montenegró végrehajtsa azt a strukturált és jól megtervezett megközelítést, amelynek célja az uniós integrációs menetrend gyakorlati megvalósítása. A kulcsfontosságú reformokkal kapcsolatban továbbra is széles körű politikai konszenzusra van szükség.

9. **Szerbiában** a 2023. december elején választások voltak, majd a kormány és a parlament működése szünetelt. Ez lelassította az uniós csatlakozási reformok ütemét. A jogállamiság területén azonban folytatódott az igazságszolgáltatási reform végrehajtása. Szerbia új korrupcióellenes stratégiát fogadott el, és folyamatosan hozzájárul az EU-ba irányuló, vegyes összetételű migrációs áramlások kezeléséhez. Az új médiajogszabályok teljes körű végrehajtása, valamint az uniós vívmányokhoz és az európai normákhoz való további közeledés függőben van. Ezek megvalósítását nem szabad szem elől téveszteni. Szerbia kötelezettséget vállalt arra, hogy maradéktalanul végrehajtsa a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodásból (2023) és annak végrehajtási mellékletéből, valamint a korábbi megállapodásokból eredő valamennyi kötelezettségét. Szerbiának az EU közös kül- és biztonságpolitikájához való igazodási gyakorlata nagyrészt változatlan. Elsődleges kérdés, hogy e téren komoly javulás történjen: Szerbiának többek között igazodnia kell az Oroszországgal kapcsolatos korlátozó intézkedésekhez és nyilatkozatokhoz. Szerbiának tartózkodnia kell az olyan fellépésektől és nyilatkozatoktól, amelyek ellentétesek az EU külpolitikai és más stratégiai kérdésekkel kapcsolatos álláspontjaival, és ki kell mutatnia komoly szándékát az uniós csatlakozás iránt.

Folyamatos figyelmet kell fordítani az általános egyensúly fenntartására egyrészt a jogállamisággal foglalkozó fejezetek keretében és a Koszovóhoz fűződő kapcsolatok normalizálása terén elért eredmények, másrészt az egyes fejezetekről folytatott csatlakozási tárgyalások előrehaladása között. Ez a harmadik év, amikor is a Bizottság ismételt megállapítja: Szerbia teljesítette a 3. témakör (versenyképesség és inkluzív növekedés) megnyitásához szükséges kritériumokat.

A jogállamiság és a Koszovóval fennálló kapcsolat normalizálása felé való elmozdulás továbbra is meghatározza Szerbia csatlakozási tárgyalásainak általános ütemét. Szerbia jövőre várhatóan fel fogja gyorsítani az uniós csatlakozással kapcsolatos reformok általános végrehajtására irányuló munkáját, különös tekintettel a jogállamiságra vonatkozó időközi kritériumokra, valamint a civil társadalom és a média számára valóban kedvező környezet megteremtésére, hiteles erőfeszítéseket téve a dezinformáció és a külföldi információmanipuláció felszámolására. A párbeszéd folytatásaként Szerbiával szemben elvárás, hogy végrehajtsa a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodásból és annak végrehajtási mellékletéből, valamint a korábbi, párbeszédekről szóló megállapodásokból eredő kötelezettségeit.

10. **Albániában** a hatóságok következetesen kinyilvánítják szilárd politikai elkötelezettségüket az uniós integráció mint az ország fő stratégiai prioritása mellett, és az ország továbbra is az előrehaladásra törekszik a csatlakozási tárgyalásokon. Albánia előrehaladást ért el az „alapkérdések” témakört érintő reformok, többek között az átfogó igazságügyi reform és az átvilágítási folyamat terén (amelyek első szakasza hamarosan lezárul), a korrupcióellenes ügyekben elért jó eredmények, valamint a szervezett bűnözés elleni pénzügyi nyomozási kapacitásainak növelése révén. Albánia 2023 végéig „nem állandó” tagja volt az ENSZ Biztonsági Tanácsának, és aktív szerepet vállalt munkájában, továbbá teljes körűen igazodott az EU közös és kül- és biztonságpolitikájához; mindez azt tanúsítja, hogy Albánia számára az uniós csatlakozás stratégiai döntés, és hogy az ország megbízható nemzetközi partnerként lép fel.

2022. júliusában sor került a csatlakozási tárgyalásokról szóló első kormányközi konferenciára, majd 2023 novemberében az uniós vívmányok mind a hat témakörére vonatkozóan lezárultak az átvilágítási megbeszélések. A Bizottság 2023 végén benyújtotta a Tanácsnak a tárgyalási nyitókritériumok értékeléséről szóló jelentést, amelyben arra a következtetésre jutott, hogy

Albánia teljesítette az „alapkérdések” témakörre vonatkozó tárgyalások megkezdésére vonatkozó követelményeket. A Bizottság az október 15-i második kormányközi konferencián üdvözölte az „alapkérdések” témakörrel szülő tárgyalások megindítását, ami fontos esemény a csatlakozás felé vezető úton. A Bizottság továbbá készen áll arra, hogy az év vége felé megkezdje a 6. témakörrel (külső kapcsolatok) szülő tárgyalásokat, amennyiben a pozitív tendencia folytatódik. Az albán kormány jelezte, hogy 2027 végéig le szeretné zárni a csatlakozási tárgyalásokat, és a Bizottság kész támogatni ezt az ambíciózus célkitűzést. Alapvető fontosságú tehát, hogy a hatóságok tovább gyorsítsák az uniós vonatkozású reformok ütemét, különösen a jogállamiság területén, megszilárdítva a jogérvényesítéssel, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni hatékony küzdelemmel, valamint az alapvető jogok – többek között a tömegtájékoztatás szabadsága, a tulajdonjogok és a kisebbségek – előmozdításával kapcsolatban elért eredményeket.

11. **Észak-Macedónia** következetesen kinyilvánítja elkötelezettségét, miszerint az uniós integráció stratégiai cél, és továbbra is az előrehaladásra törekszik a csatlakozási tárgyalásokon. Észak-Macedóniának folytatnia kell az uniós vonatkozású reformok végrehajtását, elsősorban az „alapkérdések” témakörben, nevezetesen az igazságszolgáltatással, valamint a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatban. Meg kell erősíteni az igazságszolgáltatási rendszerbe vetett bizalmat. A korrupciót töretlenül üldözni kell, ehhez többek között eredményeket kell felmutatni a magas szinten elkövetett korrupciós cselekmények kivizsgálása, büntetőeljárás alá vonása és jogerős elítélése terén. Észak-Macedónia 2023-ban az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) elnöke volt, és ezt a szerepét aktívan betöltötte. Az ország továbbra is teljes mértékben igazodik az EU közös kül- és biztonságpolitikájához.

Észak-Macedónia kötelezettséget vállalt alkotmányának módosítására, hogy az az állam határain belül élő, más nemzetiséghez tartozó állampolgárokról (pl. bolgárok¹⁷) is említést tegyen. Ezeket a módosításokat még nem fogadták el. Észak-Macedónia a többnemzetiségű társadalom kiváló példája. A kétoldalú megállapodásokat – többek között a Görögország és Észak-Macedónia közötti preszpa-tavi megállapodást, valamint a barátságról, a jószomszédi viszonyról és az együttműködésről szülő, Bulgáriával kötött szerződést – minden félnek jóhiszeműen végre kell hajtania. 2022. júliusában sor került a csatlakozási tárgyalásokról szülő első kormányközi konferenciára, majd 2023 decemberében az uniós vívmányok mind a hat témakörére vonatkozóan lezárultak az átvilágítási megbeszélések. A Bizottság az „alapkérdések” témakörrel szülő jelentés gyors és határozott nyomon követésére számít, többek között az országnak a tárgyalási kerettel összhangban álló ütemtervei tekintetében. A cél, hogy az első témakörrel szülő tárgyalások a lehető leghamarabb megnyílhassanak, amennyiben a feltételek teljesülnek. Alapvető fontosságú, hogy a hatóságok tovább fokozzák az EU-val kapcsolatos reformok ütemét. Észak-Macedóniának meg kell tennie a szükséges lépéseket a csatlakozási tárgyalási folyamat előmozdítása és az EU-val kapcsolatos reformok hatékony végrehajtása felé, különösen a jogállamiság, az igazságszolgáltatás és a korrupció elleni küzdelem területén.

12. **Bosznia-Hercegovina** kézzelfogható eredményeket mutatott fel, amint arról a Bizottság 2024 márciusában beszámolt. A migrációkezelés tovább javult. Az ország továbbra is teljes mértékben igazodott az EU közös kül- és biztonságpolitikájához. 2023 novembere és 2024 márciusa között jogszabályokat fogadtak el az igazságszolgáltatás integritásáról, a pénzmosás elleni küzdelemről és az összeférhetetlenségről. Ezt a pozitív lendületet azonban az új fejlemények megtörték. Az országnak határozott lépéseket kell tennie a kulcsfontosságú reformok véglegesítése felé, összhangban az uniós szabályokkal és normákkal. Ez magában foglalja a bíróságokról szülő törvény, a bírói és ügyészi főtanácsról szülő törvény, a személyes adatok védelméről szülő törvény és a határellenőrzésről szülő törvény elfogadását. Bosznia-Hercegovinának sürgősen

¹⁷ A 11440/22 tanácsi következtetésekből említettek szerint.

véglegesítenie kell a függőben lévő alkotmányos és választójogi reformokat. Az ország egységét, szuverenitását, területi integritását, alkotmányos rendjét és nemzetközi személyiségét aláásó szeparatista fellépések akadályozzák az uniós csatlakozás előrehaladását.

A csatlakozási tárgyalások megnyitásáról szóló, 2024. márciusi európai tanácsi határozatban rögzítetteknek megfelelően a Bizottság előkészíti a tárgyalási keretet, hogy a Tanács elfogadhassa azt, mielőbb az ország megtette a 2022. októberi bizottsági ajánlásban meghatározott releváns lépéseket.

A Bizottság készen áll arra, hogy magyarázó megbeszéléseket tartson Bosznia-Hercegovinával az uniós vívmányokról. Bosznia-Hercegovinának ki kell neveznie egy főtárgyalót és össze kell állítania egy tárgyalói csoportot, hogy egységes álláspontot képviselhessen a közelgő uniós csatlakozási tárgyalásokon. Az STM alapján Bosznia-Hercegovinának kötelessége, hogy nemzeti tervet dolgozzon ki az uniós vívmányok elfogadására. Az országnak nemzeti IPA-koordinátort is ki kell neveznie.

A csatlakozás felé vezető úton az országnak továbbá meg kell tennie a Bizottság 2022. októberi ajánlásában meghatározott valamennyi releváns lépést. A Bizottság készen áll arra, hogy a közelgő csatlakozási tárgyalások keretében segítse Bosznia-Hercegovinát mindazon kérdések kezelésében, amelyeket a tagsági kérelmről szóló bizottsági vélemény felsorol.

13. **Koszovó** hatóságai továbbra is elkötelezettek az európai integráció mellett. Koszovó 2022 decemberében nyújtotta be uniós tagság iránti kérelmét. A Bizottság továbbra is készen áll arra, hogy a Tanács kérésére véleményt készítsen Koszovó tagsági kérelméről. Koszovóban előrelépés történt a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén, és javult az üzleti környezet. A koszovói állampolgárokra vonatkozó vízumliberalizáció 2024. január 1-jén lépett hatályba.

2023. szeptemberében koszovói szerb fegyveresek rendőrökre támadtak Koszovóban. Az erőszakos támadás az elmúlt évek súlyosabb konfliktusa volt, és fokozta a feszültségeket Koszovó északi részén. Koszovó bizonyos koordinálatlan lépésekkel tovább rontotta a kormány és a koszovói szerb közösség közötti kapcsolatokat. A Koszovóra vonatkozóan bevezetett uniós intézkedések a jelentéstételi időszakban is hatályban maradtak. Az EU visszafordítható intézkedéseket hajtott végre Koszovóval szemben, összhangban a főképviselőnek az EU nevében 2023. június 3-án tett nyilatkozatával. A főképviselő javasolta ezen intézkedések megszüntetését. Koszovó kötelezettséget vállalt arra, hogy maradéktalanul végrehajtja a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodásból (2023) és annak végrehajtási mellékletéből, valamint a korábbi megállapodásokból eredő valamennyi kötelezettségét.

Koszovónak fokoznia kell a jogállamiság és a közigazgatás megerősítésére, valamint a véleménynyilvánítás szabadságának védelmére irányuló erőfeszítéseit. A kormánynak törekednie kell arra, hogy az EU-val kapcsolatos reformok végrehajtása pártokon átívelő politikai támogatást élvezzen és hatékonyabb legyen. Koszovónak további késedelem vagy előfeltétel nélkül végre kell hajtania a kapcsolatok normalizálása felé vezető útról szóló megállapodást és annak végrehajtási mellékletét, és minden korábbi megállapodást.

14. **Törökország** tagjelölt ország és az EU kulcsfontosságú partnere. Az Európai Uniónak stratégiai érdeke, hogy a Földközi-tenger keleti térsége stabil és biztonságos legyen, és hogy együttműködő és kölcsönösen előnyös kapcsolatot építsen ki Törökországgal. A Földközi-tenger keleti térségének regionális stabilitása és a jószomszédi kapcsolatok előmozdítása érdekében az országnak törekednie kell a dezescalációra. Az EU és Törökország közötti politikai, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok aktuális állásáról szóló, 2023 novemberi közös közleményben foglalt ajánlásokkal és az Európai Tanács 2024. áprilisi iránymutatásával összhangban a Törökországgal fenntartott kapcsolatokat az együttműködés fokozatos újraindítása jellemezte, és a felek konkrét lépéseket tettek afelé, hogy konstruktív párbeszéd alakuljon ki a közös érdeklődésre számot tartó kérdésekről. Folytatódott a magas szintű együttműködés, és új, magas szintű kereskedelmi

párbeszéd kezdődött, megerősítve az e területen elért eredményeket. Törökország jelentős regionális szereplő a külpolitika területén, ami fontos eleme az EU és Törökország közötti kapcsolatoknak annak ellenére is, hogy a két fél egyes külpolitikai kérdésekben továbbra is eltérő álláspontot képvisel. Törökország eddig is nagyon alacsony mértékben igazodott a közös kül- és biztonságpolitikához, valamint a biztonságpolitikához, de ez az arány tovább csökkent. Törökország hozott bizonyos intézkedéseket, hogy az ország területén ne lehessen megkerülni az Oroszországgal szembeni uniós szankciókat, és a szankciók kijátszása elleni küzdelemben a jövőben még aktívabban kell együttműködnie az EU-val. Továbbra is fokozatos, arányos és visszafordítható közelítésmóddal kell fellendíteni az együttműködés kulcsfontosságú területeit. Törökországnak fenn kell tartania saját konstruktív erőfeszítéseit, és foglalkoznia kell az EU fenntartásaival.

Továbbra is komoly aggályok vannak az alapvető jogok és a jogállamiság területén, ideértve az igazságszolgáltatás függetlenségét is. A Törökországgal folytatott csatlakozási tárgyalások – a Tanács határozatával összhangban – 2018 júniusa óta szünetelnek.

Törökországgal szemben elvárás, hogy tevékenyen támogassa a ciprusi probléma ENSZ keretében történő, az ENSZ Biztonsági Tanácsa vonatkozó határozatainak megfelelő és az uniós vívmányokkal és alapelvekkel összhangban álló, méltányos, átfogó és tartós rendezéséről szóló tárgyalásokat. Fontos, hogy Törökország újlag megerősítse elkötelezettségét a Ciprussal kapcsolatos, a Biztonsági Tanács releváns határozataival – többek között azok külső vonatkozásaival – összhangban zajló, az ENSZ által vezetett vitarendezési tárgyalások iránt. Törökországnak emellett sürgősen teljesítenie kell azon kötelezettségét, hogy teljeskörűen és megkülönböztetésmentes módon végrehajtja az EU–Törökország társulási megállapodás kiegészítő jegyzőkönyvét.

15. **Ukrajna** rendezte a Bizottság 2022. évi véleményében rögzített összes megoldatlan kérdést. Az Ukrajnával folytatott csatlakozási tárgyalások megkezdése fontos elismerése volt annak, hogy Ukrajna – Oroszország folyamatban lévő agressziós háborúja ellenére – eltökélten folytatja az uniós csatlakozáshoz szükséges reformokat. Ukrajna tovább dolgozott a feddhetetlenség és a meritokrácia előmozdításán az igazságszolgáltatási rendszeren belül, valamint a korrupcióellenes intézményi keret megerősítésén, továbbá eredményeket ért el a magas szinten elkövetett korrupciós ügyek felfüggyölítésében. Az ország átdolgozta a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelméről szóló jogszabályait is. Az alapvető jogok hadiállapothoz kapcsolódó korlátozásai összességében arányosak. A hatóságok előrelépést tettek az Ukrajna-terv részét képező fontos reformok végrehajtása terén is.

Az alapvető reformok terén elért eredmények ellenére további erőfeszítésekre van szükség. Ukrajnának továbbra is feladata, hogy hiteles végrehajtási eredményeket érjen el a magas szinten elkövetett korrupciós ügyekben, hogy felszámolja a rendszerszintű korrupciót a legtöbb releváns ágazatban és intézményben, valamint hogy megszilárdítsa az igazságszolgáltatás és a bűnüldözés feddhetetlenségét, professzionalizmusát és hatékonyságát, ugyanakkor fokozza a szervezett bűnözés elleni küzdelmet is. Tovább kell erősíteni az alapvető jogok védelmét, folytatni kell a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelméről szóló módosított jogszabály végrehajtását, szoros együttműködésben a nemzeti kisebbségek képviselőivel, és folytatni kell a közigazgatási reformot és a decentralizációs reformot. Az infrastruktúra javítását és újjáépítését célzó intézkedések kulcsfontosságúak lesznek a gazdaság teljes helyreállításához, különösen az energiaágazatban, amelyet tovább kell decentralizálni. Ehhez javítani kell az energiaellátást. A 2024 júniusában tartott első kormányközi konferenciát követően az uniós vívmányok elemző vizsgálata (az átvilágítás) zökkenőmentesen halad előre. Miután Ukrajna ratifikálja a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát, további lépéseket kell tennie nemzeti jogszabályainak teljes körű összehangolása érdekében. Ukrajna egyre jobban igazodik az EU közös kül- és biztonságpolitikai álláspontjaihoz és korlátozó intézkedéseire, ami a politikai elkötelezettség egyértelmű jele. Ezt a tendenciát folytatni kell. Amennyiben Ukrajna teljesíti az összes feltételt, a

Bizottság készen áll arra, hogy 2025-ben a lehető leghamarabb megkezdődhessenek a témakörönkénti tárgyalások, kezdve az alapkérdésekkel.

16. **Moldova** állampolgárai 2024. október 20-án alkotmányos népszavazáson véleményt mondhattak az uniós csatlakozásról, továbbá szavazhattak az elnökválasztás első fordulóján is. A szavazók 50,38%-a támogatta a javaslatot, hogy az uniós csatlakozás kerüljön be az alkotmányba. Moldova rendezte a Bizottság 2022. évi véleményében rögzített összes megoldatlan kérdést. A csatlakozási tárgyalások megkezdése fontos elismerése volt annak, hogy Moldova eltökélt folytatni a reformokat az uniós csatlakozás felé vezető úton, a folyamatos orosz beavatkozás és Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborújának hatása ellenére. Moldova tovább igazodott az uniós közös kül- és biztonságpolitikához, és folytatja az átfogó igazságügyi reform végrehajtását. Átlátható és érdemeken alapuló eljárások keretében kell véglegesíteni a folyamatban lévő átvilágítást és a vezető bírói és ügyési kinevezéseket. A korrupcióellenes intézmények további megszilárdítása, a proaktív és hatékony korrupcióellenes vizsgálatok és ítéletek minden szinten alá fogják támasztani az elért eredmények szilárdságát.

Moldova folytatta az oligarcharendszer felszámolására irányuló erőfeszítéseit, valamint vizsgálatot és büntetőeljárást indított az illegális pénzmozgásokkal és a választók megvesztegetésével kapcsolatban. Az országnak továbbra is együtt kell működnie az európai és nemzetközi ügynökségekkel a nemzetközi bűnözői hálózatok felszámolása érdekében. További erőfeszítésekre van szükség az oligarcharendszer megszüntetésére irányuló terv végrehajtásához; az országnak ehhez meg kell erősítenie a közszolgálati média függetlenségét és növelnie kell a média tulajdonviszonyainak átláthatóságát. Moldova folytatja a közigazgatási reformot, amelynek keretében konzultálni kell a civil társadalom tagjaival, hogy a pozitív lendület fennmaradjon.

Az előrelépéshez meg kell szilárdítani azokat a reformokat, amelyek célja, hogy az intézmények hatékonyan lássák el feladataikat kijelölt hatáskörükön belül, valamint érvényre kell juttatni az átlátható és egységesített kinevezési és elbocsátási eljárásokat. A moldovai növekedési tervvel összefüggésben további gazdasági reformokra lesz szükség, hogy Moldova felzárkózzon az EU gazdaságához és integrálódjon az egységes piacba. A 2024 júniusában tartott első kormányközi konferenciát követően az uniós vívmányok elemző vizsgálata (az átvilágítás) zökkenőmentesen halad előre. Amennyiben Moldova teljesíti az összes feltételt, a Bizottság készen áll arra, hogy 2025-ben a lehető leghamarabb megkezdődhessenek a témakörönkénti tárgyalások, kezdve az alapkérdésekkel.

17. **Grúzia** 2023 decemberében megkapta a tagjelölti státuszt, ezt követően azonban a hatóságok nem vállaltak kellő kötelezettségeket arra, hogy megvalósítsák az uniós csatlakozáshoz szükséges reformokat.

Sőt, jelentős negatív fejlemények történtek: az ország többek között elfogadta a külföldi befolyással kapcsolatos átláthatóságról szóló törvényt, valamint a családi értékekről és a kiskorúak védelméről szóló jogalkotási csomagot, továbbá grúz tisztviselők erős EU-ellenes narratívákat hangoztattak. Mindezek komolyan hátráltatták Grúzia uniós csatlakozását végül pedig *de facto* Grúzia csatlakozási folyamatának leállításához vezettek. Az Európai Bizottság 2023. évi bővítési közleményében meghatározott kilenc intézkedést Grúzia elégtelenül hajtott végre.

Október 26-án Grúziában parlamenti választásokat tartottak. Az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (EBESZ/ODIHR) által vezetett közös nemzetközi választási megfigyelő misszió előzetes megállapításai szerint a feszült és erősen polarizált helyzetben számos hiányosság volt tapasztalható. A feltárt hibák közé tartoznak többek között a választási folyamatra vonatkozó közelmúltbeli jogszabály-módosítások, a szavazatok titkosságát csorbító gyakori incidensek, az eljárási következetlenségek, a megfélemlítés és a szavazókra gyakorolt nyomás – mindezek negatívan befolyásolták a választási folyamat iránti közbizalmat. Ezek az előzetes megállapítások megerősítik, hogy átfogó választási reformra van szükség,

ahogyan erre már a korábbi kulcsfontosságú ajánlások is felhívták a figyelmet. Az EBESZ/ODIHR végleges jelentésének ajánlásait a lehető leghamarabb végre kell hajtani.

A politikai paletta egészére kiterjedő építő jellegű és inkluzív párbeszéd most elsődleges fontosságú. Az Európai Tanács október 17-i következtetéseivel összhangban az EU felszólítja Grúziát, hogy fogadjon el demokratikus, átfogó és fenntartható, az európai integráció alapelveinek megfelelő reformokat.

Grúziának prioritásként kellene fogantatnia a kilenc intézkedést. Grúziának emellett hatályon kívül kell helyeznie a külföldi befolyással kapcsolatos átláthatóságról szóló törvényt, valamint a családi értékekről és a kiskorúak védelméről szóló jogalkotási csomagot, és tartózkodnia kell a jogállamiságot és az alapvető jogokat aláásó egyéb tevékenységektől. Ezek az elvárások továbbra is az EU és Grúzia közötti kapcsolatok szerves részét képezik. Grúziának folytatnia kell a nemek közötti egyenlőség megvalósulására irányuló erőfeszítéseit is. Grúzia továbbra is csekély mértékben igazodik az EU közös kül- és biztonságpolitikájához, és bár tett erőfeszítéseket arra, hogy korlátozza a szankciók kijátszását az ország területén, Grúzia nem igazodik az Oroszországgal és Belarusszal szembeni uniós szankciócsomagokhoz.

A hatóságoknak emellett fel kell hagyniuk az uniós értékrendszer lejáratását célzó dezinformációval, és ehelyett erőteljesebb intézkedéseket kellene hozniuk a dezinformáció elleni küzdelem és az ellenséges politikai retorika kapcsán. A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy a médiaorgánumok, az ellenzéki pártok és a civil társadalmi aktivisták megfelelő környezetben dolgozhassanak, és hogy az ellenük intézett támadások alaposan ki legyenek vizsgálva. Átfogó és érdemi lépéseket kell tenni a jogállamiság reformja, a magas szinten elkövetett korrupció kezelése és az oligarchia befolyásának felszámolása terén; ehhez garantálni kell, hogy a nyilvánosság és a parlament kellőképp felügyelhesse a bűnüldöző szervek munkáját, továbbá garantálni kell a közintézmények függetlenségét.

Az EU továbbra is elkötelezett amellett, hogy tovább mélyítse a Grúziával fennálló partnerséget, amint azt a grúz lakosság nagy többsége is szeretné. A Bizottság csak abban az esetben fogja javasolni a tárgyalások megnyitását Grúziával, ha az ország visszafordítja az uniós csatlakozást hátráltató intézkedések irányát, és kézzelfogható erőfeszítéseket tesz a fennálló aggályok és a kulcsfontosságú reformok kezelésére.

VIII. MELLÉKLETEK

- 1. Harmadik felektől származó mutatók, amelyek a demokrácia, a jó kormányzás és a jogállamiság helyzetét mérik a tagjelölt országokban és a potenciális tagjelöltekénél**
- 2. Statisztikai adatok**